

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . . 240 K
mesečno 20
za inozemstvo . . . 600
—
Oglasi za vsak mm višine
stolpca (58 mm) . . 1 K
malih oglaš do 30 mm
stolpca (58 mm) . . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/A
Telefon št. 72.
Upravištvo:
Trasernova ulica št. 68
Telefon št. 38.
Račun kr. pošt. ček. urad
št. 11.842.

Ljubljana, 4. februarja.

Jutri se zbera ljubljanski obrtniki, da razpravljajo o enem najbolj perečih vprašanj današnjega časa, o davkih. Zadeva sega daleč preko granic jutrišnjega shoda in zasluži pozornost vseh, ki jim je mar do blaginje naroda in države. To pa z dveh vidikov.

Nesporno se nahaja poleg drugih stanov naša malo in srednje obrtništvo v posebno težavnem položaju. Gospodarski pogoji njegove eksistence se ne prestano menjavati. Noben račun, nobena kalkulacija ne drži več, draginja pritiska obrtnika k tlom, ko si nabavlja orodje ali surovine, ko išče pri denarnih zavodih skromnega obrtnega kapitala, najemnine so visoke, mezde grede kvišku — edino kar mu je ostalo kot trdna nespremenljiva opora, je pridnost njegovih rok, solidnost njegovega dela, treznost njegovega mišljenja. Spoznal je tudi, da bo le organiziran mogel vzdržati na njega se vlačila bremena ter izdržati sedanje hude čase.

Naš obrtnik pri vseh svojih težavah ne pozabi, da mu je svoboda naročila država otvorila pota v veliko bodočnost. Ako v kateri državi, se bo v Jugoslaviji pokazalo, da ima obrt zlato dno. Obrtnik vé, da njegova domovina tudi nanj misli. Že je pri reviziji zakona o osemurnem delavniku dejansko pokazala, koliko ji je na tem, da dvigne produktivne zmoglosti obrtniškega stanu. Res pa je tudi, da domovina od obrtnika, kakor od drugih državljanov, danes zahteva velike žrtve, nalaga jo mu huda davčna bremena. Oziravljaje našega gospodarskega življenja je odvisno od proračunskega ravnanja. Vsi razumemo neuhodno nujnost, da damo državi, kar treba. Samo dve granici so tu, ki morata biti respektirani: da država ne izdaja denarja po nepotrebnem, da torej v svoji upravi gospodarji kar najbolje ekonomično, na drugi strani pa, da svojemu državljanu - davkoplačevalcu s prehudimi bremenami ne izpodkopljajo eksistence (= čimur si zaželi tudi vir dohodkov za bodoče) ter da bremena porazdeli enakomerno na vse.

V tem oziru postajajo tožbe našega obrtništva v zadnjem času vedno glasnejše. Reči moramo, da so v mnogem upravičene. Davek na takozvane vojne dobičke, kakor ga je vpeljala v aprilu 1920 takozvana Protiv - Koroščeva vlada, je bil od vsega početka predmet opravičene kritike. Določbe so silno nedovršene ter povzročajo zlasti člane, ko so gospodarske razmere že povsem druge in so »vojni dobički« malega človeka že davno konzumirani, velike krivice. Mesto da bi davčna uprava skušala te krivice ublažiti, jih pri nas še poostreje. Dogodili so se slučaji, ki so naravnost nepojmljivi in razčrnljivi, tako da se ti včasih zdi, kakor bi nekdo nalašč hotel provocirati ogorčenje in odpor. Sami smo videli plačilni nalog, ki predpisuje mlademu čevljarstvu mojstru, ki je bil leta 1914. in leta 1919. še čevljarški pomočnik, naj 10.000 kron davka od vojnega dobička, drugim je predpisano več davka, nego so imeli dohodkov. Takih slučajev je premmogo. Priznati moramo, da je finančni delegat še v zadnjem trenutku odredil potrebno revizijo ter izročil izdane naloge cenilni komisiji, k bo, upamo, skušala popraviti, kar se da. Zahtevati pa moramo tudi, da se napravi red tam, kjer se je pokazalo tako gorostasno nerazumevanje dejanskega stanja.

Druga glavna pritožba obrtništva je naperjena proti veksatoričnim določbam poslovnega davka, ki premalo upošteva posebnosti naših gospodarskih prilik. Ta davek je vpeljan v mnogih evropskih državah in tudi naša država se ga ne more odreči. Skrbeti pa mora zato, da s pobiranjem ne bodo zrušene težkoče, ki gospodarstvu malega človeka bolj škodujejo, nego samo plačilo. Pavšaliranje davka tam, kjer je podrobno komplicirano knjigovodstvo nemogoče ter posebni obzir na povsem malega obrtnika, ki dobičeka bi bilo državi le koristno. Na tem se dela in upati je, da bo mogoče doseči zadovoljive korekture obstoječih predpisov.

Davčno breme mora biti v državi pravično razdeljeno. Pravičnost zahteva, da vsi sloji naroda enakomerno prispevajo k državnim dohodkom in da so davki enako razdeljeni na vse pokrajine. Tu moramo našega človeka svariti pred hujkanjem gotovih elementov, katerim je vsaka prilika dohodkova, da širijo nerazpoloženje med narodom in poostrejuje nasprotstva. Taka laž je, da Srbija »ni ne plačuje« in da se davek na vojne dobičke tam sploh ne pobira. Po izjavah finančnega ministra Kumanudića, je Sr-

Nove redukcije v proračunu

ZNIŽANJE MINISTRSKIH DNEVNIC. — VOJNI PRORAČUN SKRČEN ZA 100 MILIJONOV.

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Ob 11. uri dopolne se je vršila seja finančnega odbora, kateri je predsedoval Voja Veljković. Dr. Sečurov je predložil zapisnik zadnje seje, nakar je prošel za besedo poslanec Voja Lazić, ki je protestiral proti temu, da zapisnik ne vsebuje podatkov, kako so posamezni člani odbora na zadnjih sejah glasovali.

Predsednik odbora je nato sporočil predlog finančnega ministra, naj se javna seja pretvori v zaupno konferenco, kar želi tudi vojni minister. Odbor je na ta predlog pristal in prešel nato na razpravo o proračunu vojnega ministrstva. V sporazumu z vlado so se izvršile v proračunu znatne redukcije, ki bodo znašale okrog 100 milijonov Din. Sklenili

so dalje, da se oddelek proračunskih postavk, ki se nanaša na orožništvo, prenese v proračun notranjega ministrstva. Posebna resolucija poziva vojaško upravo, naj se vojaške nabave vrše odsej v znamenju največje varčnosti. Konferenca je bila končana ob 13. uri.

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Prva sekcija finančnega odbora je stavila plenu odbora nastopni predlog: Ministrom naj se zmanjšajo dnevnice od 200 na 100 Din, predsedniku vlade pa od 300 na 150 Din. Predlog, da se ukine ministrskemu predsedniku posebni letni dodatek v znesku 6000 Din v sekciji ni bil sprejet, pride pa kot minoritetni votum vseeno na razpravo na plenarni seji odbora.

Spor z muslimani poravnani

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Danes ob 10. uri dopolne so se sestali v kabinetu predsedništva vlade ministrski predsednik Nikola Pašić, finančni minister Kumanudić, notranji minister Voja Marinković, zunanji minister dr. Ninčić in dr. Spaho. Na konferenci se je dosegel popoln sporazum z muslimani v vprašanju davka na vojne dobičke, ki se doslej ni enakomerno plačeval.

Vprašanje zemljiškega davka se je odgodilo, ker bo vlada delovala na to, da se čim prej uveljavi zakon o izenačenju davkov za vso državo. Doseženi sporazum bo končno veljavno revidiran v finančnem ministertvu, kjer se sestane dr. Kumanudić, dr. Krstelj in dr. Spaho.

Potemtakem se smatra, da je ta delna kriza vlade rešena in da bodo ostali muslimani v vladi. Spremene pa se osebe ministrov, ker sta dr. Spaho in Karamahmedović že opetovano izjavila, da iz zasebnih razlogov ne moreta še dalje ostati

na svojih mestih. Kot kandidata za njuna naslednika prideta v poštev dr. Hranica in Sahib Korkut.

Popoldne je minister Spaho z ministrom vere in finančnim ministrom razpravljal o izenačenju plač muslimanskega duhovništva. Muslimanski duhovniki bodo dobivali plačo in dodatke v višini, ki odgovarja polovici prejemkov katoliškega in pravoslavnega duhovništva. Duhovnikom bodo določili plače muslimanski starejšine. Nove plače veljajo od tedaj, ko je bila povišana plača katoliškemu in pravoslavnemu duhovništvu.

Minister Spaho je takoj po zaključku seje poročal v muslimanskem klubu o doseženih rezultatih.

Dne 12. t. m. se bo vršila v Sarajevu plenarna seja Jugoslovanske muslimanske organizacije, na kateri se bo sklepalo o tem, da-li se stranka zadovolji s sporazumom, doseženim z vlado.

Razprava proti vidov-danskim atentatorjem

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Na današnji razpravi proti komunistom je bil zaslišan dijak Savo Nikolić, pri katerem so se našle bombe, katere je dobil od atentatorja Stejčić. Dejal je, da so ga preiskovalne oblasti prisilile, da je podpisal zapisnik svojih izpovedi in da ni res, da bi vedel o pripravah za atentat, kakor stoji to v zapisniku. Rekel je, da mu je dal Stejčić bombe samo za nekaj časa hraniti.

Pri zasliševanju prič je izpovedal profesor Milan Nedelić, da je na dan 26. januarja l. l., ko se je vršila v Novem Sadu seja, na kateri je bil sklenjen atentat, videl komunistične poslance Čopica, Trebinjca in Filipovića v prostorih komunističnega kluba. Tudi priča Mihađo Todorović je videl Trebinjca imenovanega dne v Beogradu, kar je potrdil tudi inž. Branković, ki je videl oboževca v neki beograjski kavarni. Priše so potrdile, da se je tudi Filipović nahajal tisti dan v Beogradu, kjer sta ga videla tudi dr. Vladislavjević in priča Prodano- vić. Razprava je bila končana ob 12. uri.

ARETIRANI KOMUNISTIČNI POSLANEC POBEGNIL

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Kakor smo že javili, je bil na Jesenjakih aretirani bivši komunistični poslanec Novaković, ki je hotel potovati s ponarejenim potnim listom v Avstrijo. Po nepazljivosti policijskega komisarja, ki je Novakovića eskortiral v Beograd, se je le-temu posrečilo, med obedom v zagrebški kolo-dvorski restavraciji, pobegniti. V trenutku, ko se je komisar odpravil za nekaj hipov, je Novaković, pustivši svoj ponarejen potni list, pobegnil skozi okno.

bija, kjer je vojna uničila ne le mnogo-gospodarske vire, temveč tudi upravni aparat, plačala leta 1919. res le 14-9% celokupnega davka v državi, toda že leta 1920. je ta delež narasel na 23-9 odstotkov in za letos računa gosp. Kumanudić z najmanj 30%. Davek na vojne dobičke je bil v Srbiji predpisan dvakrat. Prvič skupno z ostalimi direktnimi davčninami, kar je povzročilo hud odpor in nov korekten predpis. Za na prvi predpis se je tega davka mnogo vplačalo, proti drugemu predpisu pa so organizirali obvezanci pritožbe v množicah, ki so imele odločilno moč. Tako je blačenje zastalo. Toda že decembrski proračunski provizorij je odpravil odločilno moč teh pritožb in iztirjanje davkov se je tudi v Srbiji sistematično pričelo. Raznašajo se tudi alarmantne vesti, da se namerava pro-glasiti še leto 1920. za vojno leto. Po-

NAŠA DELEGATA NA NOVI KONFERENCI NASLEDSTVENIH DRŽAV.

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Za naša delegata za konferenco nasledstvenih držav, ki se bo vršila dne 15. t. m. v Rimu, sta imenovana dr. Otokar Rybář in dr. Ivo Spevec.

POMOČNIK VOJNEGA MINISTRA.

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Za pomočnika vojnega ministra je imenovan general Matić.

POSVETOVANJE V NARODNI BANKI.

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Za 5. februarja je sklican širši odbor Narodne banke, ki bo razpravljala o ekspezuju finančnega ministra in o vzrokih padanja dinarja.

NARAŠČAJOČI DOHODKI NAŠIH RUDNIKOV.

Beograd, 4. februarja. (Izv.) Kakor je razvidno iz objav ministrstva za šume in rude, se dohodki državnih rudokopov vedno bolj povišujejo. V poslovnem letu 1918/19 so imeli rudniki deficita pol milijona Din, v letu 1919/20 pa je dobiček 5 milijonov Din, a v poslovnem letu 1920/21 23 milijonov Din čistega dobička.

ODLIČNO PRIZNANJE NAŠI SOCIJALNI POLITIKI.

Beogr., 4. februarja. (Izv.) Mednarodna risarna dela pri ligi narodov v Ženevi je izdelala referat o preskrbi vojnih invalidov. V referatu priznava našemu ministertvu za socijalno politiko, da odgovarja rešitev invalidskega vprašanja v naši kraljevini povsem zahtevam naše dobe in načelom, ki jih zastopa liga narodov.

vsodi kjer smo »prašali, se nam je odgovorilo, da so te vesti izm iljene! Ko vidimo, kako gotovi opozicijski poslanci celo potvarjajo jasne številke proračuna v očitnem namenu, razburiti javnost in povečati nezadovoljnost, moramo vsi dobri državljani vedno znova kritično in trezno presojeti govorice, ki se širijo med nami — da jim nikdar ne več izvora. Naše obrtništvo se od hujšakačev ne da zapeljati, to je že ponovno dokazalo.

Ni treba posebej poudariti, da demokratska stranka s posebno vno pazni na interese jugoslovanskega obrtnika. Njeno tozadevno delo je že pokazalo očitih sa/lov in neprestano je ona na noslu, da pomaga okrepiti naše obrtništvo, od katerega je v toliki meri odvisna brza konsolidacija našega mladega nacionalnega življenja.

Brezuspešne volitve papeža

DO SEDAJ ŠTIRI VOLITVE.

RIM, 4. februarja. (Izv.) Včeraj se je ob 11. uri in 45 minut vršilo prvo glasovanje v konklavu. Poteklo je brezuspešno in ob zgorajšnji uri se je privkrat dvignil iznad sikatinske kapele črn dim, ki po stari tradiciji naznanja, da se po brezuspešnem glasovanju seizgajo oddane glasovnice.

Popoldne ob pol 5. uri se je leta pojava ponovila. Danes je drugi glasovalni dan in se je volilni akt pričel že ob deveti

uri zjutraj, ob enajsti in 40 minut se je pa zopet dvignil črn dim. Ob peti uri popoldne je na isti način naznanjeno drugo današnje, ali vsega skupaj četrto glasovanje, ki je poteklo istotako brezuspešno.

Velike množice radovednežev in straž so opazovale ta signal z dimom. Vse štrikrat ni noben kandidat dobil potrebne večine ter se je pokazala, kakor pravijo poročila, velika razcepljenost glasov.

Gigantska socialna borba na Češkem

SPLOŠNA RUDARSKA STAVKA. — SKRČENJE INDUSTRIJSKEGA OBRATOVANJA.

Praga, 4. februarja. (Izv.) Generalna stavka rudarjev je v celokupni republiki, ne izvemši Slovaške, izbruhnila in obsega 135.500 delavcev. Stavka pomeni za državo približno štirimilijonsko dnevno izgubo na premogovnem davku. Izguba železnice na tovarnih tarifih znaša 4½ milijona kron. Vsota mezd pa, ki odpadejo, znaša 7½ milijona kron dnevno.

Stavka je dosedaj mirna. Stavkujoči so stavili sami potrebno moštvo za varnostno nadzorstvo v rudnikih na razpolago. Ker pa so posamezna podjetja ustavila dajatve iz živilskih magazinov, so rudarji grozili, da bodo odpopikali tudi to moštvo.

V vsej industriji se že opažajo posledice štrajka. Posamezna podjetja su skrajšala delovni čas, nekatera pa odpustila del svojega delavstva.

V vseh humanitarnih zavodih in bolnicah je potom revirnih svetnikov de-

lavске organizacije poskrbljeno za zadostno množino premoga.

Sedež vrhovnega stavkovnega vodstva je v Pragi.

Splošno se sodi, da bo stavka trajala le malo časa.

Praga, 4. februarja. (Izv.) Eksekutivna zveza železničarjev je sklenila manifestacijo v dokaz simpatije s stavkujočimi rudarji.

«Česke Slovo» javlja, da namerava jo tekstilni podjetniki na celem Češko-

slavaškem že v prihodnjih dneh znižati draginjske doklade delavcem za pet-najst od sto. Ta ukrep zadene okrog 50.000 delavcev.

Kladno, 4. februarja. (Izv.) Načelstvo železne industrijske družbe v Kladnem je danes opoldne javilo delavcem, da zaradi premogarske stavka nima dovoljnih množin premoga za obrat in da ga zato ustavlja. 3500 delavcev je z današnjim dnem odpuščenih.

Italijanska vladna kriza

Rim, 4. februarja. (Izv.) Dosedanja pogajanja za rešitev vladne krize še niso dovelela do uspeha. Precej mogoče je zopetni eksperiment z Bonomijem, posebno ker je ljudska stranka odločno zanj. Veliko se govori tudi o tem, naj bi sestavil novo vlado predsednik zbornice Enrico de Nicola, katerega bi social. in tudi ljudska stranka radi videli na predsedniškem stolcu, in zoper katerega bi tudi demokratske frakcije ne ruvale. Zatrjujejo celo, da bi smel upati tudi na sodelovanje z desnico.

Zli se pa, da bo de Nicola zopet odklonil sestavo nove vlade, kakor jo je odklonil pri zadnji krizi. Kot kandidat pride potem v poštev de Nava, ki velja kot eden izmed najinteligentnejših in najzmožnejših državnikov v Italiji. Orlando uživa simpatije le pri desnici in pri delu demokratov.

Salandra in Meda, glavji desničarjev, ne prideta v poštev, ker se nočeta izpostavljati odgovornosti. Giolittija se Italija nekam boji. Preveč francosko je orientiran in bi zato ogrožal nastajajočo »entente cordiale« z Anglijo. Giolitti bi nastopal v zunanji politiki proti reviziji versajske pogodbe, v notranji politiki pa za omejitve volilne pravice in bi ustvaril zopet nov giolittijanski režim, ki bi bil povod novim državljskim vojam.

Zita odnesla kronске dragulje

Praga, 4. februarja. (Izv.) «Prager Presse» izve iz zanesljivega švicarskega vira, da je bivša cesarica Zita, ki je s svojo doco prispela na Funchal na Madeiri, prinesla seboj iz Švice največji del kronskih draguljev, ki jih je grof Berchtold po cesarjevem naročilu še med vojno spravil na varno v Švico. Med temi dragocenostmi se nahaja tudi prosluli diamant, imenovan «Florentine». ki ga zahteva italijanska vlada zase. Vrednost vseh teh dragocenosti se cenj na petindvajset milijonov švicarskih frankov.

ITALIJANSKO POSOJLO REKI.

Rim, 4. februarja. (Izv.) Danes je bila podpisana med Italijo in Reko konvencija za posojilo 250 milijonov lir, od katerih je Italija Reki kot predujem 6 milijonov takoj izplačala. Izplačilo se je zavleklo nekaj dni zaradi ital. ministrske krize.

SANKCIJA RUSKO-ITALIJANSKE POGODBE.

Berlin, 4. februarja. (Izv.) Italijanski kralj je dne 2. februarja podpisal dekret, s katerim se uveljavlja italijansko-ruska pogodba.

Ceško posojilo Avstriji

Praga, 4. februarja. (Izv.) Med zastopniki Češkoslovaške in Avstrije je v zadevi češkega posojila prišlo do sporazuma. Češka posodi Avstriji petsto milijonov češkoslovaških kron, kakor hitro bo dogovor od obeh parlamentov ratificiran. Posojilo traja dvajset let in se sprejme v svoto onega kredita, ki ga bo Zveza narodov dovolila Avstriji. Če bi se pa to v določenem času ne zgodilo, bo Avstrija dala Češki garancije iz državnih prejemkov. Takoj po ratifikaciji izplača Češka Avstriji 100 milijonov Kč na račun, ostali znesek se pa porabi za avstrijske nakupe na Češkem tako, da avstrijskim nakupovalcem ne bo treba iskati dragih tujih valut.

Angleško-francoski spor

London, 4. februarja. (Izv.) «Daily Chronicle» prinaša zanimiv članek pod naslovom: «Anglija kliče Francijo svoj »Ne!«. V članku izjavja, da Anglija nikakor ne more sprejeti Poincarjevih protipredlogov v orientalskem vprašanju in glede reparacij.

Istčasno piše pariški «Matin», da se Francija ne more podajati na polje, kjer prevladuje angleški vpliv, in da se tudi ne more slepo pokoriti takšnim novim konferencam, ki bi oropale Francijo njenih pravic in jo oškodovale v njenih upravičenih interesih.

Diplomatski dopisnik «Daily Maila» piše v uvodnem članku: Glede zadnje Poincarjeve note zaveznikom, glede garancijskega pakta in orientalskega vprašanja je angleška vlada odgovorila, da v teh vprašanjih ne deli stališča francoskega ministrskega predsednika Poincarja, katerega je ta obrazložil v svoji noti.

Borza

Zagreb: (Izvenborzni promet), dolarji 301 — 302, Praga 587 — 590, Berlin 150 — 151, Rim 1405 — 1410, London 1312 — 1316, Pariz zaključek 2550, Budimpešta 4650, Dunaj 380 — 385.

Curih, devize: Pariz 252, Newyork 5.12, London 22.05, Pariz 42.87½, Milan 23.50, Praga 9.90, Budimpešta 0.77½, Zagreb 1.65, Varšava 0.14, Dunaj 0.17, avstrijske žigosane krons 0.08.

Dunajska in praška borza danes niste notirali.

Berlin, devize: Rim 914.05 — 915.95, London 870.00 — 872.40, Newyork 201.54 — 201.96, Pariz 1693.30 — 1693.70, Dunaj 6.62 — 6.67, Praga 389.60 — 390.40, Budimpešta 30.96 — 31.04.

Rim: Pariz 180 London 93, Newyork 31, Berlin 1050.

Raj je Jugoslaviji najbolj potrebno?

RAD NA DUHOVNOJ KULTURI.

«Jugoslaviji je najpotrebnejši rad na duhovni kulturi naroda, jer če naša država biti potpuno obehobena tek onda kada se bude sastojala od kulturno visoko razvijenih građana.

Mi imamo dosti spoljašnjih neprijatelja, ali smo sami sebi najveći neprijatelj, pošto nismo u stanju da se otresemo tradicija, da dovoljno razlikujemo dobro od zla, istinu od laži, da uvidimo da naša lična i opšta sreća zavisi od odznanja i snajenja naše narodne i državne zajednice. Budući kulturno nedovoljno razvijeni, mi se dajemo voditi od pojedinih ličnosti bez vrednosti, kao i od organizacija sa naslednim li imitovanjem, za narod i državu štetnim smernovima.

U mladim narodima s mladom kulturom pozvana je u prvom redu država da se brine u duhovnoj kulturi naroda. Kultura je jugoslovenskom čoveku obehobiti političku slobodu, bez koje ne može biti prave sreće. Zato naša država mora imati dovoljno sredstava, znatno više ko do sada, za unapređivanje narodne pismenosti i savremene obrazovanosti, za razvijanje nauka i umetnosti, jednom rečju za sve što će podizati duh i razvijati dušu sadašnjih i budućih jugoslovenskih građana i građanki. Jer narod sa visokom kulturom duha biće svestan sebe i svoga položaja u sadašnjosti i budućnosti, i napredovaće brzo u svima pravcima.

Ovim neću da kažem da naša država ne treba jednovremeno i posebno da se stara i o svima ostalim granama narodnog i državnog života, naročito o ekonomskoj i fizičkoj snazi naroda, već samo da relativno najveću pažnju treba da poklanja snajenju delovne kulture naroda.

Univ. prof. dr. A. Stojčević.

DOBRI DRŽAVLJANI.

Jugoslaviji ne manjka ničesar drugoga, nego — dobrih državljanov.

In vpricho tega, brezdomno življenjskega problema Jugoslavije stopa pred nas sledeči dvoje vprašanji:

- Zakaj jih nima?
- Kako bi jih najzanesljiveje utegnili dobiti?

Ad a) — Nositeljica državne misli je v Jugoslaviji po večini inteligencija; a gros ljudstva, katero je po Vidovdanski ustavi poklicano k političnemu sodelovanju in k politični sodelovanosti, ta gros ljudstva je danes — apolitičen, to se pravi, da mu skrb za javni blagor ni nič ali pa vsaj ne veliko mari.

Širokim ljudskim plastem bi danes bolj nego kdaj poprej trebalo vodstva v političnem, socialnem, kulturnem oziru. Po naravi poklicani Mojzes bi bila — inteligencija. Bi bila — toda med našo inteligenco in pa med našim ljudstvom danes zeva brezdomno kakor med nebom in peklom. Naši inteligenci se, vsaj podzvestno, ljudstvo skoraj da — stidi; ljudstvo z druge strani pa to inteligenco naravnost sovraži. Vzrok? S svojo »učeno« izobrazbo, ki zadeva samo intelekt, a sree in značaj pušča čisto v nemar, se je naša inteligencija svojem ljudstvu, iz katerega prilaga, tekem časa vseskozi odtujila, se je ob takem izobrazovanju brez zares demokratičnega duha morala odtujiti ljudstvu, ki je ostalo »daleč za njo« — »v temi«.

Ad b) — Najširšim ljudskim plastem bi trebalo dati resnične, to je take izobrazbe, ki zadeva »vse troje«: voljo, srce in glavo. To se pravi, naše mase bi trebalo vzeti ter sistematski tako vzgajati, da bo vsak, tudi najprostejši, po duhu normalni posameznik v stanu, samostojno misliti pa ocenjevati svet in življenje, se vživeti v dušo drugega človeka in da bo imel trden značaj.

Morda kdo poreče, da je to tako, kakor bi beraču dejali: bodi milijonar! Ne! Resnična izobrazba vesoljnega naroda je sicer tam daleč na obzorju se svetlikajoča, a vendar dosegljiv cilj. Dosegljiv s pomočjo — ljudske visoke šole. Ne s pomočjo tistega samo iz rok v usta živečega zgolj predavalnega sistema, ki ga razni, bolj gosposko frizirani agenti ponujajo kot novi modni artikel z bombastično etiketo »ljudska univerza!« Temveč s pomočjo ljudske visoke šole, ki je n. pr. na Danskem ljudstvu izvršila pravi čudež in ki je v svojem idejnem jedru — »princip in organ nove kulture pa vzgoje ljudstva«.

Edinole ta metoda, po kateri bi skušali v življenje kmeti, malega obrtnika, industrijskega delavca... zanesti nekaj takega, kar jim njihovega poklica, kakor umestno pravi švicarski pedagog Ragaz, ne bo priskutilo in osvoječilo, kakor to dela današnji način izobrazovanja, temveč kar bi jim ga utegnili prikupiti in pokazati v lepši, plemeniti duhi duha, to se pravi edinole prav polimovani in po našim razmeram prirojeni, demokratični sistem ljudske visoke šole bi nam najzanesljiveje dal — dobrih državljanov.

Seveda tudi po tej poti ne pojde kar od danes do jutri, a bolje — ikad nego nikad!

Credo: Z resnično izobrazbo najširših ljudskih plasti, in samo z njo, se prej ali slej izžge tisti nalezljivo-gnojni, državnotvorne sokove duha razkrajajoči strup, ki je že tako globoko prekvasil mentalno današnje, kakor na otoku vsakebi od ljudstva kraljujoče inteligence!

Univ. prof. dr. Ozvald.

ŠE NEKAJ JEDRNATIH.

«E dober državljan, Šiskar», je odgovoril na to naše vprašanje kratko, jedrnat in šegavo, da je najbolj potrebno

Rudiča zapret,
klerikalizem strel,
strankarstvo ubiti,
korita posušiti.

Drug udeležene, zaveden Sokol, učitelj, nam je poslal znano krasno razglednico Sukoske zveze, z odgovorom: Najbolj potrebno je, kar kaže onostranska slika: »Značajnost in nesebično domoljublje, kar naj donese novo leto Jugoslaviji«.

Gospa M. Cvahite, vdova in vpokojena učiteljica v Ljubljani, pa je odgovorila, da so Jugoslaviji najbolj potrebne te reči:

Poštenost naj velja med nami vsem, zapiranje durbo bo za to. Ljubezen ono bo vezilo trdno, ki večno srečne nas storilo bo.

Drugi naš naročnik g. K. iz Celja, ki se podpisuje kot »dani stari Jutrovec«, je pa šaljiv. On pravi:

Kaj bi Jugoslaviji najbolj potrebno bit? Da b' šnofovec bi v'lo kaj za dobit. Dog nam da j za to kaj pobrižnikov, da ga ne bi kapovali od verižnikov!

Ravnatoka junaški je zajahal krilatega Pegaza eden naših prvih pujskih naročnikov in somišljenikov, ki čisto pravilno odgovarja na vprašanje, kaj je Jugoslaviji najbolj potrebno:

Več treznih in treznomiselnih ljudi nujna potreba državi je zdaj, da našim potomcem izpolni se rek: »Slavija Južna je zemeljski raj!«

Ko vsak državljan bo Jugosloven ter služil ji z dušo in telom, pomagal ji s pridom in delom, tedaj izpolni pradedov se sen...

Ce bi se ravnali vsi ljudje po tem geslu, če bi vsi trezno mislili, bi na mali najprej izginilo vsako nepotrebno zabavljanje, obenem pa tudi pohajkovanje in cela vrsta pogrešk.

¹ Gl. moj članek »Izobrazovanje naroda« (v »Njivi«, 1921.).

Denunciacija, separacija, amputacija

Poglavje iz notranjih bojov v klerikalni stranki.

Ljubljana, 4. februarja.

V prvi številki letošnje »Vzajemnosti«, stanovskega glasila slovenske duhovščine, se je oglasil kot članek njen urednik Matija Škerbec, ki nikakor ni zadovoljen s sedanjim boljševskim vodstvom klerikalne politike. V svojem članku povdarja, da manjka v klerikalni stranki katoliškega radikalizma, njegov ideal pa je: združiti vso dobromislečo jugoslovensko duhovščino v eno fronto katoliškega radikalizma. »In če hočemo« — pravi g. Škerbec — »to doseči, se pač ne smemo postaviti na nobeno strankarsko stališče.« G. Škerbec piše nadalje: »Priznajmo odkrito: kaj lahko se razmere zasudejo tako, da ne bomo vsi pristali ene in iste stranke; zgodi se lahko — kar seveda ni ideal — da bomo razdeljeni politično, toda vlihu temu nas more vse združiti tu in tam misel katoliškega radikalizma.« Kmalu za Škerbecem se je oglasil župnik Pinžgar z nacionalnim člankom v »Slovenec« z znano lekcijo klerikalnim boljševikom, ki ponemumujejo narod in ga zavajajo v zmotne, namesto, da bi ga pametno vzgajali in dvigali. Pinžgarjev članek je »Slovenec« sicer princel, a še v isti številki se je iz njegovih idealnih naveslov norčeval, Pinžgarjeve besede so bile bob ob steno. Škerbec »Slovenec« dolgo časa ni odgovoril, ker so se med tem vršile za klerikalnimi kušami in v ljubljanski škofiji kaj zanimivo in živahne debate. Šele danes je »Slovenec« dobil dovoljenje, da udari z največjim loparjem po Škerbecu. Glasilo ljubljanskega škofa pravi, da g. Škerbec hvala bogu ne predstavlja slovenske duhovščine in da mu bo duhovščina že odgovorila »na zlorabo njenega glasila v gotove namene, ki nimajo s katolištvom nič opraviti.« Mnenje g. Škerbeca, da ni mnenje »tiste merodajne oblasti, ki ima edino pravico in dolžnost čuvati nad izvajanjem katoliških načel v javnosti.« G. Škerbec naj se torci boji škofa, kajti on ne odločuje nad njegovo usodo le kot poglavar cerkve, marveč tudi kot cenzor in primas slovenske klerikalne stranke. Da bo efekt prej dosežen, obdoljuje »Slovenec« Škerbeca, da je Šusteršičanec, ki hoče s Šusteršičem Jugoslavijo razdreti in ustanoviti slovensko republiko. Nasproti Škerbecem namenom pa povdarja »Slovenec«, da hoče »slejkoprej močno jugoslovensko državo«, v kateri naj se plemena »prične politiki medsebojnega sporazumevanja in medsebojnih koncesij ter žrtiev. Če pa hoče vsak sam zase, če se ne znamo, kjer je treba, podrediti višjim cillem, če hočemo vsak sebi«, potem pa bo res prišla amputacija.

Boj v klerikalnem labirintu je torej v polnem razvoju. Ali Gosar, ali Škerbec ali Pinžgar? Škof Jeglič, katerega je »Slovenec« znova slovesno proglasil za vrhovnega voditelja klerikalne stranke ter mu s tem naprtil — mimogrede povedano — tudi težko odgovornost za sramotno pisavo klerikalnih politikov, se očito nahaja v veliki dilemi. Pinžgarju se ne upa zameriti že zato ne, ker dobro ve, da je med pristajali SLS navzile vsem ljubljarijam ostalo vendar še mnogo iskreno jugoslovenskih ljudi, Gosar zopet ni duhovnik in ima trenutno v stranki največjo moč. Zato mora respektirati njegovo boljševstvo. Za Škerbecem stoji starejša duhovščina, ki je sita vrtoglave politike krščanskega socializma. Škerbec je samo skromen služabnik božji. Njega treba najprej prisiliti k moči. Če ne bo pri miru, ga denunciraj, separiraj in amputiraj! Tako vidimo, da divjajo v klerikalni stranki in srditem boju med seboj kar tri struje. Ako bi zmogla pamet, poštenost in ljubezen do države, potem bi ta boj bil koristen za ves narod in državo.

Pridobivajte »Ju'ru' novih naročnikov!

Politične beležke

+ «Mi.» Gosp. Spaljaković je v Zvezni izrekel nesrečne besede o gladijoših Rusih. O teh besedah je bil pozneje napisan že marsikateri članek. Njega menda v Jugoslaviji človeka, ki bi se strinjal z njegovo izjavo. Seveda je drugo pomoč gladijošim, in drugo so politični stiki s sovjetsko oligarhično republiko, o katerih je govoril gosp. Pašić. Toda to je drugo poglavje, ki ga pa marsikateri pisec namenoma meša s prvim poglavjem o pomoči. Opozicija, ali tisti zabavljači, ki so si nadelj to ime, bi radi prikazali svetlu, da smo »mi« Jugoslovani vsi skupaj barbari, in da je današnja vlada pač nekulturna, da je ves »sistem« grozen, ker je Spaljaković izustil one grozne besede: (»Bole je, da umre dvajset milijonov ljudi gladi, kakor pa da bi se pomazalo sovjetski vladi.«) Neizmerna hinavščina tiči v tem »opozicijskem« politikanju, kajti samo takozvana opozicija je s svojim neplodnim in nespodobnim zdržanjem zakrivila, da je danes demokracija navezana na sodelovanje s konservativci, da reši, kar se pri nas za bodočnost rešiti da. Ali naj se Jugoslavija izroči brez milosti v roke zmčanim doktrinarem ali pa brezvestnečem, ki se vrste od Ljubljane do Bitolja v raznih »opozicijskih« strankah? Druga hinavščina, bolj vsakdanja in bolj vidna tudi prostemu človeku, je pa v tem, kako govori danes mnog Slovenec o ubozih ruskih beguncih, ki so iskali in našli pri nas zavetja. Slišno, kakor so suvali in odričali primorske begunce, ko so se v vojnih letih gnetli v slovenskem zalozlju, alično, le še huje, suvaljo in odričajo sedaj Ruse. »Kaj jih je treba? Kruh nam odjedajo.« itd. To se sliši, in ne samo sliši. V sramotnem glavnem glasilu mariborskih klerikalcev, v oficeijni »Straži« lahko vsak teden čitaš zabavljanje nad Rusi, pripenzi itd. Le tam, kjer bi se sramotna izjava lahko izrabila v strankarske namene proti vladi, tam najheto svoje sree za Ruse. Proti klerikalni kloaki, nemu glavnim »opozicijskim« glasilom, seveda niso še nastopili, ker jim brani bruno v lastnem očesu... Glej, taki smo, ljubica, »Mi!«

+ Gospod Gosar, priznajte raj! Včerašnji »Slovenec« piše, da je doktor Gosar na nedeljskem shodu v »Unionu« zadel v živo ter da je »dejstvi in številkami razgalil korupcijsko gospodarstvo vladnih strank«, vsled česar da se naš list ne more potolažiti in dr. Gosarja pozabiti. Tako izkrivljeno resnično se drzne glasilo katoliške duhovščine zapisati tudi še potem, ko je dokazano, da je dr. Gosar lagal in falzificiral. Ako dr. Gosar laže doma, v kavarni, ali pa v izvrševalnem odboru SLS, je to njegova zadeva in zadeva onih, ki mu verujejo. Na javnem shodu v Unionu pa je nastopil dr. Gosar kot voditelj SLS in kot ljubljanski poslanec in je baziral ves svoj govor na proračunske številke, ko je huiškal proti državi. Jasno je, da v tem slučaju njegove izjave niso več njegova zasebna stvar, marveč javna zadeva, o kateri smo morali izpregovoriti, ker smo glavne boljševike slovenske duhovske stranke zalotili na laži in falzifikaciji. Gospod Gosar se zagovarja z novimi lažmi. Mi tega ne moremo prezeti in pozabiti, ker nas draži nemoralna in nepoštenost, ki se drzne laž in falzifikacijo še naprej vzdrževati. Zanimivo je, da je včerašnji »Slovenec« dr. Gosarjevih prvotnih 113 milijonov vendarle dvignil na 165 milijonov 88.957 kron. »Slovenec« želi, da mu pomagamo pri iskanju resnice. Evo nas. K vsoti, ki jo je našel včera, naj iz proračuna ministrstva za socialno politiko pristije še na strani 22., partijo 1903 a), pozicije 1—3 ter na strani 32., v partiji 1906 I za vsako pokrajino zase navedene postavke, ki znašajo za vse pokrajine izven Srbije 63 milijonov

688.864 din. ali 254 milijonov 755.456 kron. Tako bo mogel nepobito ugotoviti, da so s poimenično navedbo pokrajin v proračunu za pokrajine izven Srbije določeni izdatki skupaj na 419 milijonov 844.323, ali okroglo 420 milijonov kron, kar smo trdili mi nasproti falzifikatu dr. Gosarja, ki je trdil 113 milijonov kron. Ali imata sedaj »Slovenec« in dr. Gosar zadosti? Najlepše je še. gospod Gosar, da odkriti priznate potvorbo in da kot veren katoličan ne delate z novimi falzifikati še novih grehov!

+ »Učiteljski Tovariš« in poslanec Sušnik. Zadnja številka »Učiteljskega Tovariša« prav krepko prijemlje bivšega predsednika višjega šolskega sveta in narodnega poslance A. Sušnika. Očita mu demagogijo, zlobnost in »lumparijo«, češ da je v nekem članku, ki ga je priobčil o šolstvu v »Slovenec«, potvoril zakon ter citiral iz zakona samo par stavkov, ki dajejo zakonski dolžbi popolnoma napačen smisel in to »z demagojskim namenom, da naljuška že itak sfanatizirane kraje šolske svete in krajne šolske nadzornike še bolj zoper šolo in učiteljstvo.« »Učiteljski Tovariš« v dokaz svoje trditve navaja dotične odredbe zakona, na katerih je mogoče spoznati Sušnikove falzifikate. Tako je n. pr. v § 13. i) zakona iz leta 1912. izpremenil »stranske« posle v »strankarske posle«. Člalom krajin šolskih svetov je razlagal, da so po zakonu opravičeni obiskovati šole in prisostvovati pouku, povedal jim pa ni, da niti krajni šolski nadzornik, niti kak drug član krajnega šolskega sveta nima pravice, da bi med poukom ali vpricho učencev delal opazke o tem, kako se ravna z njimi in kako se jih uči. Sušnik je pač hotel dati podeželjskim župnikom in cerkvenikom z napadnimi navodili neopravičeno moč nad učitelji. »Učiteljski Tovariš« pravi, da Sušnikova demagogija zoper učiteljstvo »ne dela ravno časti narodnemu poslancu, še manj pa profesorju Sušniku kot inteligentu.«

Prosvefa

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE.

Drama.

Nedelja, 5. febr.: Ob 15. »Peterčkove poslednje sanje«, izv.
Nedelja, 5. febr.: Ob 20. »Vražja ženska«, izv.

Opera.

Nedelja, 5. febr.: »Faust«, izv.
MARIBORSKO GLEDALIŠČE.
Nedelja, 5. febr.: Ob 15. »Svet«. Ljudska predstava. Ob pol 20. »Poljska kri«. izv.

Slovo intendanta g. Juvančiča. Iz gledališke pisarne nam poročajo: V obeh poslopih Narodnega gledališča je nabit tale razglaz: »Z ozirom na svoje zdravstveno stanje sem naprosil kr. vlado, naj me razreši dolžnosti upravnika Narodnega gledališča v Ljubljani. Poslavljajoč se od zavoda, ki sem mu stal že družil in to nad dve leti na čelu, izrekam vsem gg. članom uprave in osebja, ki so me v najtežavnejših razmerah pri mojem trdopolnem delu podpirali, svoje priznanje in svojo zahvalo. — Upravnik Narodnega gledališča v Ljubljani: prof. Frid. Juvančič m. p.«

Za upravitelja gospodarskega referata v Narodnem gledališču je od ministra prosverte postavljen rač. nadsv. Lindner. Dosedanji upravitelj g. Rus bo premeščen v pisarno kakešnega urada.

Hudožestveniki v Skandinaviji. Nastop moskovskih umetnikov v Kodanju pomeni velik triumf. Časopisi so že v naprej navdušeno priporočali ruske umetnike, toda že prva predstava je nadkrilila vse pričakovanja. Posamezne igralske so skoro s silo prevzele imovitje hise kot goste. Hudožestveniki so morali obljubiti, da se iz Stockholma še enkrat povrnejo v Kodanj.

ANTON LAJOVIC:

Problem ljubljanskega gledališča

Naše gledališče je sedaj že dve leti v državnih rokah, vendar ne napreduje, temveč propada. Zato je treba, da premo-trimo naloge našega gledališča in pa napa-ke, katere povzročajo, da gledališče ne more kvlsku.

Z destvom, da država krije ves deficit gledališkega obrata, so podani vidiki in naloge, katere naj ima narodno gledališče. Prepričan sem, da ogromnih žrtiev za tako narodno gledališče država ni napravila samo v namen, da bi nudila kratkočasje in zabavo naši publiki, ne zato da bi publiki dajala samo circenses, temveč, da bi dajala duševni kruh kulture. Delo gledališča mora biti stalno obrnjeno s svojim pogledom daleč v bodočnost, na kulturne posledice svojega početja. Delo gledališča mora biti sistematično in vsmerjeno tako, da se ozira v prvi vrsti na mladino in jo skuša pripraviti do primerne gorkerega razmerja k umetnosti. To ima za posledico dvoje zelo važnih stvari. Prva je idejna stran, katere se pokaže najbolj izrazito v tvorbi repertoarja. Pri tem si je treba držati pred očmi, kako silno avtoritativno učinkuje vsako delo, katero izvede narodno gledališče. Glede vsakega takega dela ima mladina, zanašajoč se na kulturno meročajnost gledališkega vodstva, sugestivni vtis, da ima izvajano delo zanesljivo umetniško vrednost. Izvajano delo si mladina, če le mogoče, sama nabavi, si ga doma zaigra ali

prečita, tako da so taka dela vsakdanji kruh za mladino. Gledališče ima silno težko, skrbi in odgovornosti po no naloge, da izbira tak repertoar, kateri je v resnici zmogel stalno dvigati nivo naše umetniške kulture.

Druga stvar je materijelna. Naši ljubljanski gledališči ste glede prostorov tipično malo-meščanski. Mladina in preprosti narod nimata pripravnih prostorov. Največji del gledišča zavzemajo lože, katere zaseda ali pa prazne pušča meščanstvo.

Najmočnejše umetniške tvorne sile se stekajo v mesta iz neizčrpnega rezervarja priprostega naroda na deželi. Zato bi bilo treba, da se do sedaj zanemarjenemu delu naroda širše odpro vrata našega gledališča, torej zlasti m'adlini in preprostemu narodu. Praktično bi to spoznanje pomenilo kasiranje precejšnjega števila lož in na tistih mestih namestitve cenjenih sedežev. Na drugi strani bi bilo celo grupo sedežev na balkon ali na galeriji treba rezervirati za dijaštvo, zlasti za žensko dijaštvo.

Naše gledališče bi si moralo postaviti stalne idejne smernice, katere bi regulirale repertoar za daljšo dobo. Prva naloga bi po mojih mislih bila: gojiti z vsemi silami slovensko in jugoslovensko literaturo. Iz tujih kultur naj se pri nas prinašajo samo reprezentativna dela. Prvenstvo mora imeti seveda slovenska kultura, v ostalem pa bi se moralo prinašati tuja dela v neki medsebojni ravnovesnosti, zaradi tega, da dobivamo v neki harmoničnosti vplive tujerodnih kultur. Z ozirom na dosedanja prevalecno nem-

škega vpliva bi zaenkrat omejili dotok nemških del na najbolj reprezentativna. Taka kulturna politika bi bila zmogla v najizdatnejši meri pospeševati razvoj naše jugoslovenske kulture.

Drugo važno vprašanje je vprašanje štedenja.

Ker smo kulturno zelo mlad narod in šele v začetku svojega razvoja, moramo stremeti za tem, da s čim manjšim konzumom energije pridemo na kulturni nivo drugih narodov. Naše kulturno delo mora biti torej posebno premišljeno in smotreno, to delo opravljeno z največjo koncentracijo sil. Ta ekonomika v delu pa ima za posledico nujno tudi ekonomiko v materijelnih sredstvih.

Zalibgo so nekateri upravitelji naših državnih institutov delali z denarjem na jako lahkomiseln način, češ saj država ima, torej naj plača. To je greh. Prva naloga vsakega upravnika državne institucije je dan in noč skrbeti za to, kako z najmanjšim izdatkom denarja in dela doseže največji energetični efekt.

Tu se pa mora reči, da pri danih naših kulturnih razmerah niti organizacija, kakoršnja postoji pri naših narodnih gledališčih, ni ustvarjena z vidika ekonomike duševnih sil in denarnih sredstev. Naši državni instituti ne le nimajo med seboj nobenih ožjih stikov, temveč da se v gotovih pogledih med seboj celo bojkotirajo. Med našim in zagrebškim gledališčem vlada znatna napetost, oziroma je vsaj obstojala. In vendar je po mojih mislih tako enostavna gospodarska zahteva, da bi vsi ti državni instituti morali biti enotno vodeni v raznih gospodarskih

pogledih, pa tudi v pogledu na kulturno politiko. Zato bi dal v boljše razumevanje en sam primer.

Hrvatje imajo jako znatno število domačih opernih del. Ker pa je njihova operna produkcija razmeroma še mlada, je naravno, da ni še nastala ona operna tradicija, katere je poleg individualnega ustvarjalnega talenta sovzrok, da se ustvarijo dela, ki se daljšo dobo vzdržijo na repertoarju. Večina dosedanjih oper iz hrvatske glasbene literature, torej niso repertoarne opere. Doživijo par repriz in izginejo za vedno. Takšen zunanji neuspeh za komponista ne pomeni pobude, temveč mu narobe dostikrat vzame vselej do dela. Enotno kulturno vodstvo državnih gledišč ali pa vsaj intenzivnejši stiki med njimi bi dali možnost, da bi se nova domača operna dela, recimo hrvatska, ne izvajala samo v Zagrebu, temveč tudi na ostalih velikih državnih gledališčih. Seveda bi bilo pri tem neekonomično, da bi vsako gledališče tako novo delo, ki je zmoglo le par repriz, samo naštudiralo, temveč zagrebški ansambel, ki je delo že naštudiral, bi z njim gostoval po bližnjih odrih in s tem bistveno pripomogel do kulturnega medsebojnega zblizganja in tudi avtorju samemu prekrbel znaten moralčen in materijelen efekt.

Princip zdrave ekonomike pa pravi še nekaj drugega.

Ni namreč mogoče, da bi naša ali zagrebška ali katerakoli opera ali drama stalno držala znaten umetniški nivo, če se ne posreči, da je vsaj jedro ansambla kolikor mogoče stalno. To se da doseči

le s tem, da tvorijo to jedro naše domače sile. Takih stil imamo zelo malo v našem solističnem opernem ansamblu in skoraj nič v orkestru. Vse to si moramo šele vzgojiti. Prospeh narodnega gledališča je bistveno odvisen od obstoja in prospeha naše dramatične, operne in instrumentalne šole. Usoda narodnega gledališča je torej zvezana najtesneje z usodo konservatorija. Kakor drevo brez korenin ne more stati pokonci, tako bi gledišče kot narodna institucija morala propasti, če ne dobi podmladka, katerega mu more vzgojiti le konservatorij. Skrajno nesmiselno bi bilo, če bi hodil konservatorij trajno svojo pot, narodno gledališče pa svojo. Tako kulturno delo bi bilo neekonomično tratenje naših sil, pri katerih smo vsled svoje revščine tako silno navezani na ekonomično in intenzivno izrabitev.

Zato se mi zdi za rešitev našega narodnega gledališča neizogibno potrebno, da prideta narodno gledališče in pa konservatorij v vodstvo ene same roke. Če bi bilo to enkrat doseženo, je treba stremeti za sintezo v gospodarskem in kulturnem pogledu in formirati med posameznimi državnimi in narodnimi gledališči tako ozko zvezo, da bodo postopala v vseh ožirih v medsebojnem stiku in tako koncentrirano kot kak trust.

Le v štedenju z duševnimi in materijelnimi silami in v koncentraciji dela, je po mojih mislih spas našega narodnega gledališča in sploh vseh državnih gledališč naša država.

Od papeža do papeža

Pogreb Benedikta XV.

Papežovo truplo je bilo položeno na oder najprej v Vatikanu v prestolni dvorani. Ob oderu je stalo šest gardistov plemiške garde. V ponedeljek dne 23. m. m. so prenesli truplo iz Vatikana v baziliko sv. Petra. Tam so začeli že ob dveh zjutraj brati maše v kapitelj in v prestolne dvorane. Ob 8.30 so začeli prihajati v Vatikan kardinali, prelatti, člani diplomatskega zbora, predstavitelji rimske aristokracije in drugi veljaki. Kardinali so nosili v znamenje žalovanja črne talarje z vijoličastim pasom.

Izpreved je krenil iz prestolne dvorane ob 9.45 Na čelu je korakal oddelček palačne garde, za njim oddelček papeževih orožnikov in zopet dva oddelčka papeževih garde, častniki in poveljniki papeževega vojskega, nosilničarji, častni komorniki in papežev laiški in duhovniški dvor, trije »sedarji« (nosilci papeževega prestola »sedes gestatoria«), na katerem prinašajo papeža iz Vatikana v baziliko sv. Petra) z voščeniimi bakljami, generalni štab plemiške garde, furir svetih palač in za njim nosilnica s papeževim truplom, ki so jo nosili »sedarji«. Za nosilnico so stopali pokojnikov sorodniki in potem kardinali, prelatti in drugi odličniki.

Izpreved se je pomikal skozi Klementinsko dvorano, kjer je švicarska garda izkazala zadnjo čast, in potem v drugo »loggio«, dvorano paramentov, vojvodsko dvorano, kraljevo dvorano in po kraljevskih stopnicah v predvorje sv. Petra, kjer so prvikat blagoslovili mrljica. Izpreved je krenil nato v cerkev skozi glavni vhod, po glavni ladji do kipa sv. Petra, kjer so položili truplo na katafalk in ga ponovno blagoslovili. Odtod so prenesli truplo v kapelo sv. zakramenta in jo položili na veliki oder, ob katerem so stražili štirje gardisti plemiške garde v rdečih uniformah. Tu sem je občinstvo imelo potem dostop in je v ogromnih masah hodilo kropiti mrtvega papeža.

Oder je bil pokrit s rdečimi preprogami, in je mrljč ležal na njem v polnem papeškem ornatu z mitro iz zlate tkanine na glavi, v »fanonu« (četvero-barvnim pajčolanu) in paliju (plašču) in s rdečimi svilnatimi rokavicami na rokah. Okoli odra je stalo 16 velikih svečnikov z gorečimi voščeniimi bakljami.

Ker je Benedikt XV. odročil pred svojo smrtjo, da mu trupla ne smejo balzamirati, se je truplo kmalu začelo razkrajati in se je zato pogreb določil že na četrtek dne 26. m. m.

Ta dan ob 12.30 so zaprli baziliko sv. Petra. Ob 15. so se zbrali kapitelj, duhovščina in seminar sv. Petra v zakristiji in potem vstopili v cerkev. Pred njimi so nosili čuvalji bazilike v črni uniformi s svojimi palicami voščene baklje. Izpreved se je ustavil pred oltarjem »della Cattedra«, kjer so se bili zbrani kardinali, prelatti in veliko število povabljenec, med njimi diplomatski zbor. Istočasno so nosilci prenesli papežovo truplo iz kapele sv. zakramenta pred ta oltar, kjer so ga položili na pripravljeni oder. Okoli so stali švicarski gardisti in orožniki.

Na obeh straneh nosilnice je visel veliki papeški klobuk iz karmezinasto rdečega baržuna. Ta dva klobuka pomenjata papežovo duhovno in svetno oblast. Ob nosilnici so stopali gardisti plemiške garde in nosilci v svečani uniformi iz rdečega damasta z vijoličastimi plašči, rdeče obrobjenimi, in belimi rokavicami, za nosilnico vati-kanski funkcionarji v svojih službenih oblekah, nadškofje, škofje in monsignorji. Truplo so položili na oder, nad katerim se je dvigala velika triara

(papeževa trobojna krona). Tu so zopet blagoslovili truplo in tri krste, pripravljene, da polože truplo vanje. Notranja krsta je iz cipresovega lesa, prevlečena z atlasom, z enakim pokrovom, na katerega je vdelan križ iz orehovega lesa. Druga krsta je svinčena in tehtna štiri metrske stote. Na pokrovu je napis s papeževim imenom in letnicami njegovega življenja in papeževanja. Tretja krsta je iz hrastovine z enako opremljenim pokrovom kakor druga.

Po blagoslovu so položili truplo v krsto, nakar je majordomus pokril pokojniku obraz in roke z dvema pajčolanoma iz bele, z zlatom izvezene svile, ceremonijski prefekt pa potem celo truplo s pajčolanom iz karmezinasto rdeče svile. Nato je majordomus položil k nogam pokojnikovim tri mošnjičke iz rdečega baržuna, v katerih so se nahajali drugi trije mošnjički iz enakega blaga in v njih zlate, srebrne in bronaste svetinje, kovane za časa pokojnikovega papeževanja. Poleg tega je položil v krsto kovinasto cev, v kateri so se nahajali pergament s pokojnikovim življenjskim podatki. Kanceler in notar sv. Petra je prečital nato uradno listino o papeževi smrti in pogrebu pokojnikovega trupla. Nato so kardinali drug za drugim poljubili pokojnikovo nogo, nakar so krsto zaprli in pokrove pritrdili z vitaki. Ko je še furir svetih palač položil na krsto v obliki križa dva vijoličasta traka, ki so jim konce pripetili na krsto, so krsto dvignili na voz, s katerim so jo zapeljali do papeževega oltarja. Pred krsto je stopala samo duhovščina sv. Petra, ki jo opravlja mrtvaški obred, in vsi kardinali. Krsto so s pomočjo žrjave spustili v kripto. Grobnico so zaprli z opeko in pogrebci so se polagoma razšli.

Papeževa pisemska zapuščina

Takoj po papeževi smrti so zapečatili njegovo delovno sobo, da se tako obvaruje interesi dedičev, s predvsem Cerkev same. Zlasti velja to za listine, ki se nahajajo v tej sobi. Po izvolitvi novega papeža se bodo listine pregledale.

Papež Benedikt XV. je, kakor poročajo tukajšnji listi, pred nekoliko meseci dal urediti svoje papirje po monsignorju Zizzardu in kardinalu Laurentiju, ki je bil njegov poseben zaupnik. Tako se sedaj vsa njegova službena in zasebna pisma nahajajo v tajnem arhivu vatiškem, zlasti pisma iz njegovega časa, med njimi tudi njegova korespondenca s španskim kraljem in jezuitskim generalom patrom Ledochowskim. Druge listine, med njimi v prvi vrsti papeževa korespondenca z neko odlično italijansko gospo, ki pa se ne bavi s politiko, pa so se vrnile dotičnim osebam. Oskrbel je to kardinal Laurenti. Časopisje je mnenja, da se enako zgodi tudi z onimi listinami, ki se še nepregledane nahajajo v zapečateni papeževi delovni sobi.

Konklave

Konklave, zaprti prostori, v katerih se nahajajo kardinali, da izvolijo novega papeža, se nahaja v vatiškem poslopju, ki obkrožajo dvorišče svetega Damaza. Vsi vatiški funkcionarji, ki so stanovali v teh prostorih, med njimi tudi majordomus in miloščinar, so se morali preseliti drugam. Vsakega kardinala so odrejane tri ali štiri sobe, v katerih stanuje s svojim tajnikom in slugo. Glasovanja se vrše v sikstinski kapeli. Ker je bil konkla-

ve že dne 2. februarja, so morali vse te izpremembe izvršiti v kratkem roku devetih dni. Kakor se zadržuje, znašajo stroški za te priprave okoli poldrugega milijona lir.

Kardinali tekom konklave ne smejo zapustiti za konklave določenih prostorov in imajo za izprehajališče določeno edino leže imenovano dvorišče sv. Damaza. Tu se morejo porazgovoriti med seboj, a napram drugim osebam morajo strogo molčati o svojih namelih glede glasovanja. Pravilno bi morali biti kardinali — tako se je tudi godilo v starih časih — vsak v tudi godilo v starih časih — vsak v svoji sobi zazidani toliko časa, da jih navdahne sv. Duh in potem izvolijo novega papeža po tem navdahnjenju. Danes seveda kardinalov, ki prihajajo v Vatikan z avtomobili, ne zazidavajo več v konklavske celice, ali da se ohrani vsaj še vizez nekdanje strogosti, se zazidajo ob začetku konklava vatiškanska vrata.

Papeži po narodni, ozirom državni pripadnosti

Doslej je sedelo na stolu sv. Petra 256 papežev. Po narodni, oziroma državni pripadnosti je bilo 15 papežev Francozov, 13 Grkov, 8 Sirijcev, 6 Nemcev, 5 Špancev, 2 Afrikanca, 2 Savojske, 2 Dalmatince, 1 Anglež, 1 Portugalac, 1 Švicar, 1 Nizozemec, 1 Krečan in 198 Italijanov.

Dolgost vladanja papežev je bila zelo različna. 8 jih je umrlo tekom prvih 30 dni papeževanja, 40 preden so dopolnili eno leto, 22 jih je umrlo pod dvema letoma. 54 jih je papeževalo od 2 do 5 let, 57 od 5 do 10 let, 51 od 10 do 15 let, 18 od 15 do 20 let, in samo 9 nad 20 let.

Kako je bil izvoljen Benedikt XV.

Po smrti papeža Pija X. se je sestel konklave k volitvi novega papeža dne 31. avgusta 1914. Navzočih je bilo 57 kardinalov, ki so bili že takoj splošno razdeljeni na dva tabora. Prvega, ki je vstajal na intrinzičnem stališču Pija X., so vodili Merry del Val, Dillot in de Lai. Nasprotniki, pod vodstvom kardinala Maffija, so očitali Pijevo politiko, da je povzročila popolno izolacijo cerkve, in so zahtevali, da mora postati novi papež kak kardinal, ki bo znal cerkvi vrniti njen diplomatski vpliv.

Kandidat prve skupine za papeža je bil kardinal Serafin, kardinal druge skupine Maffi sam. Maffija je podpirala tudi večina inozemskih kardinalov. Manjše skupine so kandidirale še kardinala Ferrato, della Chiesa in Gaspari. Prva volitev se je vršila 1. septembra, dobili so Maffi 21, Serafini 14, Ferrato 9, della Chiesa 5 in Gaspari 4 glasove. Stirje kardinali so dobili po en glas. Takoj izvedeno drugo glasovanje ni prineslo nikakih pomembnejših izprememb. Pri tretjem glasovanju, ki se je vršilo še isti popoldan, je dobil Maffi že 26 glasov, Serafini 19, della Chiesa 11 in Mercier 1 glas. Ferrata je odpadel. Naslednji dan zjutraj je obdržal Maffi svojih 26 glasov, Serafini pa se mu je nevarno približal, ker je zbral za sebe 24 glasov. Bilo je vedno bolj podoba, da se bo grupiralo okrog njega vedno več kardinalov in da bo papeški prestol zasedel zopet »Pijevec«. To pa je hotel Maffi na vsak način preprečiti, zato je zbral svoje zaupnike, jim izjavil, da sam ne kandidira več, in jih prosil, naj delujejo na to, da bodo oddali vsi kardinali, ki so volili doslej njega, pri prihodnjih volitvah svoje glasove della Chiesa.

To se je tudi zgodilo. Kljub temu pa je dobil pri večerni volitvi Serafini 27 glasov, della Chiesa pa samo 25. Po par glasov so dobili še vedno Maffi, Terratta in Mercier. Da preprečijo izvolitev Serafinija, so začeli živahno

agitacijo za della Chiesa tudi vsi inozemski kardinali. In res je dobil pri prihodnjih volitvah dne 4. septembra dopolnile della Chiesa 39 glasov. Serafini pa padel na 17; en glas je dobil Ferrata.

Della Chiesa je dobil dvotretjinsko večino in bil tako izvoljen za papeža. Nadel si je ime Benedikt XV.

Prorokbe Malahijeve

Cela vrsta starih prorokovanj se peča z novimi papeži. To so kabalistične spekulacije, polne starih krogov, pušic in druge srodnejeveške navlake, ki lahko pomeni vse ali pa nič. Od teh prorokovanj so najbolj znane prorokbe Malahijeve. Ta monih je živel pričetkom enajstega stoletja in je napisal knjigo s prorokami o papežih. Druga roka je najbrže nadaljevala prvotni tekst do »konca sveta«. Knjiga s temi prorokami je bila zadnjikrat natiskana in izdana l. 1670., to najnovejšo izdanje je torej že dovolj staro. Malahijeve prorokbe ima to posebnost, da je menih za vsakega papeža izrekel poseben rek, čegar smisel označuje življenje in delo dotičnih papežev. Slučaj je hotel, da se smisel teh splošnih rekov zares strinja z dogodki. Zato se najdejo še nekateri, ki trdno verujejo v to prorokbo.

Cisterzijski menih Malahija je tako n. pr. za Pija IX. pripravil označbo »crux de cruce«, križ od križa. Res je podlegel Pij IX. v borbi z zedinjeno Italijo in izgubil svojo državo. Lahko je bilo spraviti to prorokbo v soglasje z listino, ker je križ v grbu savojske kraljeve hiše, in od te italijanske dinastije, ali od njenega križa, je prišel »Križ« premaganemu Piju...

Za Leona XIII. je Malahija rekel, da je »lumen de coelo«, »luč z neba« ali »luč na nebu«. Nekateri razlagajo, da je s tem mišljena Leonova svetost, drugi pa mislijo na njegov grb, repatico na modrem polju.

»Ignis ardens« naj bi bil Pij X. Po man te označbe so spoznali, ko je ta papež prišel svojo ognjevito gonjo proti modernizmu.

Bolj skrbni polna je beseda Malahijeve o Benediktu XV. »Religio depopulata«. Ljudje brez vere! No, zares je mnogo vere izpuhtelo v zadnjih letih. Ne samo »verske« vere, ampak vere v marsikaj. Gotovo je, da je danes trum uživanje in sirovi materijalizem in da je marsikomu »vera o sebe vzeta«.

Prerok pravi, da sledi potem le še osem papežev, potem pa pride — pogin

sveta. Novi papež ima označbo »Fides intrepida«, neustrašna vera. Njemu sledi »pastor angelicus« (angeliški pastir), potem »pastor et nauta« (pastir in pomorščak, — torej ne več vatiškanski jetnik), dalje »flos florum« (cvet-ka cvetja), potem zadnje trije s sedaj še nerazumljivimi simboli: »De medietate lunae« (O sredini lune), »De labore solis« (O delu solca) in »Gloria olivae« (slava oljke). Potem pa pride zadnji papež, Peter Rimljan, — torej zopet Lah —, ki bo pa imel težave. Malahija namreč pravi: »V času, ko bo sveta katoliška cerkev izpostavljena najhujšim preganjanjem, bo papež Peter Rimljan, ki bo pasel svoje ovce z velikim naporom, nato pa bo človeštvo propadlo in strašni sodnik bo sodil človeštvo«. Tudi po tej prorokbi ne bo sedanja generacija več doživela zadnjega papeža.

Papeževi volilci

Sveti kolegij šteje danes 61 kardinalov, od teh 31 Italijanov in 30 inozemcev. Po državah se razdele tako-le:

- 5 Francozov: Lucon, Andrian, Dubois, Maurin, Billot.
- 1 Belgijec: Mercier.
- 3 Angleži, oziroma Ircl: Logne, Bourne, Casquet.
- 3 Nemci: Bertram, Schulte, Faulhaber.
- 2 Avstrijci: Piffli, Frühwirth.
- 1 Madžar: Czernoch.
- 2 Poljaki: Kakowski, Dalbor.
- 1 Holanec: Van Rossum.
- 5 Španci: De Herrera, Merry del Val, Sallevilla, Ramiero, Benloch y kiwo, dol y Barraxuez.
- 2 Portugalci: Mendes, Bello.
- 2 Sev. Amerikanca: O Connel, Dougherty.
- 1 Kanadjec: Bogie.
- 1 Braziljanec: Arcoverde de Albuquerque.
- 1 Čeh, a samo po vatiškem naziraju, ker sedanega kardinala Skrbenskega, ki je bil protektor avstrijske vlade, Čehi ne priznajo več in ga je češka vlada kmalu po preobratu odstavila kot prškega nadškofa. Tako je Skrbensky danes menda edini kardinal, ki ne zastopa nobene države.
- 31 Italijanov: Vannutelli, de Lai, Vico, Granito di Belmonte, Pompili, Gagliero, Prisco, Francica Nava, Richelmy, Pacillieri, Cagglano de Avvezelo, Maffi, Luadli, Gaspari, Mistrongelo, Scapinelli, la Fontaine, Ranuzzi, Sbaretti, Roggiani, Ascalesi, Sili, Nelpre di Ponso, Ragonesi, Ratti, Tacchi, Bisletti, Lege, Marini, Giorgi, Laurenti.

Prvi tečaj na srednjih šolah

Statistični pregled

Podajamo na kratko statistiko o stanju in uspehih naših srednjih šol koncem prvega semestra, ki je v marsičem zanimiva.

L. DRŽAVNA GIMNAZIJA V LJUBLJANI: ima 8 razredov z 10 paralelkami; 34 profesorjev in 3 pomožne učne moči; učencev je 720, od teh 694 javnih in 26 privatistov; največji razred je I. a, ki šteje 54 učencev in najmanjši 6 b s 25 učenci; ugodne reše je dobilo 441, to je 63,5 odstot. učencev, eden nezadosten red je dobilo 95, to je 13,7 odstot., 2 ali več nezadostnih redov 152, to je 21,9 odstot. vseh učencev.

REALNA GIMNAZIJA KRALJA PETRA I. OSVOBODITELJA V LJUBLJANI: 8 razredov s 6 paralelkami; 27 profesorjev in 5 pomož. učnih moči; 601 učenec; največji razred je III. a z 58 in najmanjši VII s 26 učenci; prve reše je dobilo 234 ali 56 odstot. učencev, eden ali več nezadostnih redov pa 367 ali 44 odstot. učencev.

DRŽ. REALNA V LJUBLJANI: 7 razredov z 11 paralelkami; 34 prof. in

2 pomož. učni moči; 722 učencev, od teh 10 privatistov; največji razred II. b ima 50, najmanjši VI. a 27 učencev; eden ali več nezadostnih redov ima 350 ali 50 odstot. vseh učencev.

DRŽ. REALNA GIMNAZIJA KRALJA ALEKSANDRA I. V LJUBLJANI (prej nemška gimnazija): 8 razredov, 1 paralelka; 16 prof., 3 pomož. učne moči; učencev je 204 (159 moških in 45 ženskih); največji razred je I. a, ki ima 44 učencev, najmanjši VIII. ki ima samo 2 privatista; ugodne reše je dobilo 107 ali 53 odstot., eden ali več nezadostnih redov pa 97 ali 47 odstot. vseh učencev; zavod se polagoma slovenizira; prvi razred ima slovenski učni jezik, ostali razredi pa še nemškega.

MESTNA ŽENSKA REALNA IN REFORMNA GIMNAZIJA IN DEKLIŠKI LICEJ V LJUBLJANI: 13 razredov, 28 prof., 502 gojenki; največji je IV. a razred s 53 gojenkami; najmanjši VI. razred ref. real. gymn. z 11 gojenkami; prvi red je dobilo ob koncu semestra 332, to je 66 odstot. gojenk, nezadosten red je dobilo 97 gojenk, to je 19 odstot.

DRŽ. MOŠKO UCITELJSKE V LJUBLJANI: 4 letniki (in 4 razredi vadnice);

A. P. Čehov:

Osvetnik

Kmalu ko je Fjodor Fjodorovič Sigajev zasačil svojo ženo na krivih potih, je stal v trgovini z orožjem Schmuck & Co. in si hotel izbrati pripraven samokres. Na njegovem obrazu je bilo čitati jezo, togo in neupogljivo odločnost.

»Vem, kaj mi je storiti,« si je dejal. »Temeljna ideja družinskega življenja je osramočena, čast je potlačena v blato, pregreha obhaja zmagovalno; zato moram, kot član meščanske družbe in kot mož čisti, prevzeti ulogo osvvetnika. Najprej ubijem njo in njenega ljubimca, nato samega sebe...«

Nikoli si še ni iskal revolverja in še nikdar nikogar ubil; toda moč njegove domišljije mu je predočevala že tri krivca trupla, razbite črepinje, razlezle moške, stekane ljudi, gručo zijal, raztelesene trupel... Z škodljivostjo globoko užaljenega si je že slikal grozo sorodnikov in občinstva, kakor tudi smrtni boj nezveste žene in v mislih je že čital uvodnike po časopisih, ki bodo pisali o rušenju družinskega življenja.

Trgovski pomočnik, živahen dečko, ki je posnemal Francoze, malce debelusen in v belem telovniku, mu je predložil cel kup samokresov in pripomnil s spoštljivim smehljajem in med mnogimi prikloni: »Svetoval bi Vam, gospodine, da si vzamete ta-le izvrstni revolver. Sistem

Smith & Wesson. Najnovejša pridobitev na polju izdelovanja strelnega orožja. Trikratni učinek, z izvadkom, zadane na šeststo korakov, osrednji užig. Dovolite, gospodine, da Vas opozorim na točnost izvedbe. Najmodernejši sistem, gospodine... Vsak dan jih prodamo dvanajst, zoper roparje, volkove in ljubimce. Zelo zanesljivo in jako orožje, strelja na največjo oddaljenost in predere ženo in ljubimca. Kar se tiče samomora, sploh ne poznam boljšega sistema, gospodine...«

Pomočnik je napenjal petelne in jih izprožal, sopol v cev, meril in se delal, kakor da je čisto iz sebe od navdušenja. Ako si pogledal njegov vzhičeni obraz, si mogel misliti, da bi si sam rad poglaval kroglo v čelo, ako bi imel revolver tako izvrstnega sistema kakor je trdil Smith & Wesson.

»In koliko stane?« ga je vprašal Sigajev.

»Petinštrideset rubljev, gospodine.«

»Hm!... To je preveč!«

»V tem primeru Vam predlagam drugi, nekoliko cenejši sistem. Tu, ali izvolite pogledati ta revolver? Imamo izredno izbiro, različne cene... Na primer ta revolver tu, sistem Lefauchaux, stane le osemnajst rubljev, toda...« (pomočnik je zaničljivo nagubal čelo)... »toda, gospodine, ta sistem je že zastarel. To kupujejo dandanes le še ljudje, ki se pri-

števajo k intelektualnemu proletariatu, in blazneži. Sebe ali svojo ženo z Lefauchauxem ustreliti, velja dandanes za znak slabega ukusa. Dobri ukus priznava samo Smitha & Wesson.«

»Nimam povoda ustreliti niti sebe niti koga drugega,« je lagal Sigajev s čemer-nim obrazom. »Hočem si le kupiti revolver za bivanje na deželi... da ostrušim tatove.«

»Ni naša stvar polzvedovati, v kakšen namen kupujete orožje,« je odvrnil smehljaje se pomočnik in diskretno povesil oči. »Ako bi vsakokrat hoteli vedeti za vzrok, bi morali trgovino zapreti, gospodine. Da plašite tatove, za to Lefauchaux ni primeren, gospodine, ker povzroča še slab zamokel pok; tu bi Vam priporočal navadno Mortimerjevo pištolo na strelne kapice, takozvano dvojni pištolo...«

Nenadoma je šinila Sigajevu v glavo misel: Ali naj ga pozovem na dvoboj? Toda dejal si je: To bi bilo preveč časti zanj... Take lopove je treba kratkoma postreliti kakor pse.

Graciozno se obračajoč sem in tja in stopajoč naokrog se pomočnik ni prenehal smehljati in blebetati in je položil pred kupca celo grmado revolverjev. Najmičnejši in najvabljivejši med vsemi je bil videti Smith & Wesson. Sigajev je prijel v roke revolver tega sistema, ga nepremično ogledoval in se zamislil. Domišljija mu je slikala podoba, kako razbije dotični lobanj, kako bo tekel potok krvi po preprogi in lesenih tleh in kako bo umiraloča izdajalka zdregavala z ugo... Toda za njegovo nenasitno srce

je bilo to še premalo. Krvavi prizori, stokanje in strahota njegovega srca še niso zadostili... Moral si je izmisliti še kaj strašnejšega.

»Imam jo: njega in sebe ubijem,« si je mislil, njo pa pustim pri življenju. Najhira počasi, mučena po očitkih svoje vesti in zaničevanju svoje okolice. To je za tako nervozno bitje, kakor je ona, daleko večja muka kakor smrt...«

»Vidim, gospodine, da Vam Smith & Wesson ugaja,« je prekinil trgovski pomočnik njegove sanjarije. »Ako Vam je predrag, Vam rad popustim pet rubljev... Sicer pa imamo še druge, cenejše sisteme...«

S Francoze posnemajočo ročnostjo se je prodajalec obrnil in snel s police še dvanajst tokov z revolverji.

»Tu, gospodine, so po trideset rubljev. To ni drago, in to temnari, ker so tečajji grozno padli in carina neprestano narašča, gospodine. Zaklinjam se pri bogu, gospodine, jaz sem konservativnega mišljenja; toda tudi jaz že začenjam godrnjati. Prosim Vas, tečaj in carinski tarif sta nas privedla tako daleč, da si morejo sedaj nabaviti res dobro orožje le še bogati ljudje. Ubožnejšim ne preostaja drugega, kakor da posežejo po tulških proizvodih ali k fosfornim vžgalicam. In tulško orožje — je samo za nesrečo! Ustreliš s tulškim revolverjem na svojo ženo in zadeneš samega sebe v lopatice.«

Sigajev je naenkrat občutil, da bi bil zelo zažalosten in pomilovan, vreden, ako bi bil mrtel in bi ne mogel gledati muk nezveste žene. Maščevanje je šele

takrat resnično sladko, ako imamo možnost, opazovati njene posledice: kakšen zmisel pa ima, ako ležiš v grobu in ne opaziš ničesar od tega!

Ah naj ne naredim raje tako? je razmišljal. Njega ubijem; potem se udeležim pogreba in bom gledal, po pogrebu pa usmrtil samega sebe... Vendar, aratirajo me pred pogrebom in mi vzamejo orožje... Tedaj raje tako-le: usmrtil njega, ona naj ostane pri življenju, in jaz... jaz se za enkrat ne usmrtil in se dam prijeti. Usmrtili se, je še vedno čas. Moja aretacija bo imela to dobro, da bom pri sodni preiskavi pred oblastjo in pred družbo mogel odkriti vso nizkотно početje svoje žene. Ako pa se usmrtil, bo v svoji lastni lažljivosti in predrznosti morda zvalila vso krivdo name, in družba bo smatrala nleno postopanje za upravičeno ter me bo mogoče razsodila; ako pa ostanem živ, tedaj...

Trenutek na to je mislil: Da, ako se usmrtil, tedaj bodo krivdo morda pripisovali meni in me obtoževali malenkostnega mišljenja... Razen tega, s čim na sem zveštil, da si vzamem življenje? Z ničemer. To je prvo; in drugič, ustreliti se, je bolj varnost. Tedaj storiti tako: njega usmrtil, njej pustim življenje, sam pa se izročim sodišču. Sodili me bodo in ona nastopi kot priča... Morem si predstavljati njeno razburjenje in osramočenie, ko jo bo izpraševal moj zagovornik! Simpatije sodišča, občinstva in časopisja bodo seveda na moji strani... Tako je predvarjal; prodajalec pa je najdal preden vedno več blaga in smatral za svojo dolžnost, da kunca zabava

16 prof., 2 pomož. učni moči; 168 učiteljskih (+ 171 dečkov vadišnic); vsak razred ima ca. 40 učencev; eden ali več nezd. redov ima 26 učencev ali 15 in pol odstot.

DRŽAVNO ŽENSKO UČITELJSKE V LJUBLJANI: 4 letniki (in 4' razr. vadišnic); 10 prof., 2 pomož. učni moči; 184 učenek (+ 165 učenek vadišnic); največji letnik je III., ki ima 52 učenek; izmed vseh učenek jih je padlo samo 6, to je 4 odstot.

TEHNIŠKA SREDNJA ŠOLA V LJUBLJANI: ima skupno 28 razredov z 1 paralelko; 43 prof., 5 pomož. učnih moči; vseh učencev je 649; največji razred je pripravljalni tečaj stavbne rokodelske šole z 47 učenci in najmanjši III. letnik kiparske šole s 4 učenci; eden ali več nezdolostnih redov ima 91, t. j. 17,6% vseh rednih učencev; najboljši je IV. letnik stavbne šole, ki nima nobenega nezdolostnega reda.

DRŽ. TRGOVSKA AKADEMIJA V LJUBLJANI: ima sedaj 2 letnika, a se razširja na 4, prikl. učen je abiturienti tečaj za absolvente srednjih šol; 4 prof., 12 pomož. učnih moči; vseh učencev je 78, od teh ima prav dober ali odlični uspeh 48, a nezdolostnih 12 učencev; abiturienti tečaj šteje 46 rednih in 10 izrednih slušateljev.

DRŽ. GIMNAZIJA V KRANJU: ima 8 razredov, 3 paralelke (I.—III.); 12 prof., 6 pomož. učnih moči; 338 učencev, od teh ima prve rede 211, to je 63 odstot. učencev, eden ali več nezd. redov pa 124, to je 37 odstot. učencev; največja razreda sta I. a in I. b po 40, a najmanjši VII. z 18 učenci.

DRŽ. REALNA GIMNAZIJA V NOVEM MESTU: 8 razredov, 2 paralelke; 17 prof. in 1 pomož. učna moč; učencev 210 (vpisanih začetkom leta) 297 redovnih koncem I. sem.; največji razred je III. s 45, najmanjši VII. in VIII. s po 17 učenci; od vseh učencev jih ima eden ali več nezd. redov 147, to je 49 odstot.

DRŽ. NIZJA REALNA GIMNAZIJA V KOČEVJU: 4 razredi brez paralelke; 7 prof., 1 pomožna učna moč; 113 učencev, od katerih ima eden ali več nezd. redov 32, to je 28 odstot. učencev; največji je I. razr. z 42, najmanjši IV. razr. z 10 učenci; IV. razred je še humanističen in z nemškimi, a vsi drugi s slovenskim učnim jezikom; nemški profesorji so na ločenih slovenskih.

DRŽ. GIMNAZIJA V MARIBORU: 8 razredov, 4 paralelke; 26 prof.; 489 (rednih) učencev, od teh ima eden ali več nezdolostnih redov 126 učencev, to je 25,5 odstot.; po številu največja razreda sta I. a in I. b po 45 učencev, relativno (dinamično) največji pa je 8. razr. s 44 učenci, najmanjši je IV. a z 29 učenci; zmanjšani pritok tujevcev ugodno vpliva na napredek in uspeh.

DRŽ. REALNA V MARIBORU: 7 razredov, 4 paralelke; profesorjev in pomož. učnih moči je 20; največji razred je III. s 60, najmanjši VI. z 28 učenci; učencev je 431, od katerih ima eden ali več nezdolostnih redov 151 učencev, t. j. 35 odst.

DRŽ. MOŠKO UČITELJSKE V MARIBORU: 4 letniki in 4 razredi vadišnic, 1 paralelka (v I. let.); 15 prof. in 5 pomož. učnih moči; 135 učencev na letnikih in 221 na vadišnic; izmed letnikov je največji III. a s 53, najmanjši prvi s 34 učenci; z enim ali več nezdolostnimi raji je 53 učencev (v letnikih), to je 21 odst.

DRŽ. ŽENSKO UČITELJSKE V MARIBORU: I. in II. letnik; 4 prof. in 5 pomožnih učnih moči, 57 gojenk, od katerih imajo razen 2 ve prvih rede; zavolje je lansko leto reaktiviral in šteje torej letos samo 2 letnika; prihajajo josen postane popoln.

DRŽ. REALNA GIMNAZIJA V PTUJU: 8 razredov, 2 paralelke; 17 prof., 1 pomož. učna moč; vseh učencev je 217, od teh 95 z enim ali več nezd. redi, to

je 44 odstot.; največji je III. razred s 45, najmanjši VII. s 6 učenci.

DRŽ. REALNA GIMNAZIJA V LJUBLJANI: 8 razredov, 3 paralelke; 19 prof. in 2 pomož. učni moči; 308 učencev, od teh ima 49 odstot. eden ali več nezd. redov; največji je IV. razred z 38, najmanjši VI. s 14 učenci.

DRŽ. REALNA GIMNAZIJA V MURSKI SOBOTI, o kateri nismo pravočasno prejeli podatkov.

Imamo torej v Sloveniji skupno 19 srednjih šol s 404 učnimi močmi in 6776 učenci; od teh je imelo ob koncu I. tečaja šolskega leta 1921/22 29,4 odstot. redov eden ali več nezdolostnih redov. V teh rezultatih še ni vštete realne gimnazije v Murški Soboti, kar pa ne spremeni veliko, ker ima le še majhno število učencev. Najmočnejše število učencev imajo realna, I. drž. gimnazija, tehniška srednja šola, realna gimnazija in licej v Ljubljani. Najmanjše število učencev pa imajo trgovska akademija v Ljubljani, bivša nemška realna gimnazija v Ljubljani, realna gimnazija v Kočevju in žensko učiteljske v Mariboru, ki pa niso popolne. Zanimivo je, da se kaže najboljši uspeh na ženskih srednjih šolah (žensko učiteljske v Ljubljani in Mariboru in licej v Ljubljani), kar je pripravi največ dejstvo, da pridejo dekleta v srednjo šolo z boljše predizobrazbo kakor dečki in da so navadno tudi boljše situirane nego fanti.

Vzroki slabega napredovanja

V splošnem so zaključni rezultati napredovanja v prvem šolskem polletju za spoznanje boljši od lanskih. Treba je namreč upoštevati, da bi dobili učenci in učenke, ki imajo samo po en zadosten red, ob sklepu drugega polletja iz dotičnega predmeta ponavljalne izpite, ki bi jih po dosedanjih izkušnjah, z ogromno večino dovoljno prestali. Takih učencev je med padlimi dobra polovica, tako da se odstotek res nepopolnega napredovanja zelo zmanjša. Vendar pa je število še vedno precej večje, kakor je bilo normalno pred vojno.

Obrnili smo se na ravnateljstva naših srednjih šol s prošnjo, da nam navedejo momente, ki so se posebno poudarjali kot krivda slabega napredovanja. Šolska ravnateljstva so se nam odzvala polnoštevno; iz zanimivih odgovorov posnamo sledečo sliko:

Glavna krivda leži še vedno na vojnih posledicah. Vojna prisiliza še vedno kvari moralo velikega dela učencev in jih ovira v resnem stremjenju. Učenci nižjih razredov prihajajo v srednje šole v splošnem s slabšo pripravo in predizobrazbo, kakor je bilo to pred vojno.

Drugi važni faktor, ki je tudi samo posledica vojne, leži v silnem poslabšanju materialnih razmer, v katerih morajo današnji srednješolci študirati. Higijenično nadzorstvo stanovanj, ki se je začelo zadnja leta pred vojno že lepo razvijati, je danes popolnoma nemogoče. Saj si starši po ogromni večini ne morejo izbirati stanovanj, ampak morajo biti hvaležni, da sploh dobe kako luknjo, kjer lahko namestijo svojega otroka. Tako stanujejo danes dijaki v nedopustnem številu v prostorih, ki so vse prej kakor zdravi in snažni.

V zvezi s pomanjkanjem stanovanj te dejstvo, da imajo danes nekatere srednje šole velik odstotek dijakov, ki sploh ne stanujejo v mestu, kjer je šola, ampak se vozijo vsak dan po železnici na več ali manj oddaljene domove staršev. V Celju na primer je takih dijakov okrog 23 odstotkov. To seveda zelo ovira pridno in redno učenje.

V isto poglavje spada naposled tudi slaba hrana. V današnjih razmerah deloma ni mogoče dobiti dovolj in zadostnega prehranjevanja, v veliki večini pa staršem primanjkuje sredstev, da bi

zmogli naraščajočo draginjo. Posledica tega dejstva je pojav, da pada v zadnjih letih število kmečkih dijakov, ki so tvorili porajanje najboljše kader vsakega zavoda.

Nadaljna krivda slabih uspehov leži v današnji šoli sami. Zlasti nižji razredi so tako prenapolnjeni, da je pedagogičen pouk skoraj nemogoč. Še vedno primanjkuje šolskih knjig. Tudi drugih učnih pripomočkov ni na razpolago. V prvih razredih so učenci vrhotele brezdomno preobloženi. Saj se morajo poleg slovensčine in hrvaščine učiti še kar dveh tujih jezikov, kar je za deset- in enajstletne fantje gotovo preveč.

Politični odmevi. Zanimivo mnenje o zunanji politiki Italije

«Neue Zürcher Zeitung» objavlja zanimiv dopis svojega milanskega dopisnika o pogreških italijanske zunanje politike. Ta članek prinašamo tudi mi, ker je aktualen baš sedaj v času italijanske kabinetne krize, ki je razen drugih vzrokov izbruhnila tudi radi neuspehov italijanske zunanje politike minisra della Torrette. Članek slove:

«Italijanska zunanja politika rada prepušča neodgovornim faktorjem, da urarijo iluzije in stavlja v javnosti zahteve, ki jih italijanska zunanja politika trpi in k njim molči ter jim s tem daje potulo, ker sama na tihem upa, da bo morda kdaj le imela kakšno korist od takšnih zahtev. Ta pogreška italijanske zunanje politike pa ni še le od večera, marveč je že jako stara. Ker pa italijanski odgovorni politiki ne uvidijo te svoje pogreške, zato se širijo vedno splošne pritožbe, da odgovorni italijanski državniiki nimajo ciljev, da ne vidijo dalje, ko do konca svojega nosi, in da tuji nimajo hrbtenice. Te pritožbe se pojavijo vselej, kadar se vidijo neuspehi navidezno rafiniranih političnih potez. Ko pregledujemo italijanske časopise svetovni položaj, konstatira melanholično, da Italija ne zavzema v evropskem koncertu tiste vloge, ki bi tikala razvijajoči se zmagoviti državi. Znanjemu ministru della Torrette dajajo dobre nasvete in ga pozivajo, naj energično zastopa italijanske interese na bližajoči se pariški izločni konferenci. Pa ravno to pot so italijanski izgledali na uspeh prav posebno slabi. Glavni defekt italijanske zunanje politike je omenjena potula za razne iluzije, ki se ne morejo nikdar uresničiti. Zato je koristno, če se na pravi politični proračun za bodočnost.

Glavna italijanska iluzija je njihova zahteva po političnem vodstvu Male antante. Splošno je bilo začudenje nad velikim pogumom Italije, da se je upajala vsiljevati sama sebe za voditeljico te novo nastajajoče skupine proti njeni volji. Ne samo da Italija ni imela nobenega prepričevalnega razloga za svoje ponujanje. — Mala antanta bi bila morala biti zares nekoliko prismojena, da bi pristala na skupnost interesov, ki ne pomeni nič drugega, ko odkrito stremenje po italijanski kontroli! Ker se pa italijanski nacionalisti še le nazajne brigade za realnosti in ker je lupa beseda zelo ugajala množici, so po Italiji razpravljali o tej zadevi z obsirnostjo, ki je bila zelo silna propagandi, in to razpravljanje je zares čim dalje tem bolj postajalo praveca propagandna neodgovornih. Vlada pa je molčala. Njen molk je dal potuho nacionalističnim iluzijam, ki so na ta način postajala »upravičene zahteve«. Naravno, da je s tem postala vlada neodgovorna tudi potem, ko so se te nade razblinile v nič.

Se predno so se pomirili nad tem neuspehom, pa že prilaga druga žalostna novica. Pod vodstvom Rumunije in Jugoslavije nastaja nova balkanska zveza. V Beogradu so se zaročke kralja Aleksandra z rumunsko princezo še posebno veselili zato, ker pomeni ta zaročka poraz della Torrette. Grška še sicer ni definitivno pristopila Mali antanti. Toda ker so se balkanski problemi v Bukarešti rešili s pomočjo ženitev, si v Rimu niti ne upajo lvoniti nad tem, da bo Grška pristopila na odhod iz še vedno zasodene tretje dalmatinske cone, da bi se mogla končno rapalska pogodba kot izpolnjena spraviti v predavek. Jugoslavlani očividno računajo s tem, da pridobe na času in da jim zraste moč. Zato se jim nikamor ne mudi, da bi tuknje v tej pogodbi mašili z jalovimi kompromisi.

Tretja italijanska skrb je Mala Azija. Sovnistični tisk je Italijanom dobesedno obetal, da najdejo v Mali Aziji cele gore zlata. Te da bodo Lahli dobili pri zeleni mizi v Parizu. Tudi to pot je Consulta molčala, ko so nacionalistični časopisi slikali maloazijski naračiz v najbolj valjivih slikah. Nikdo bi ne gral italijanskega političnega vodstva radi tega molka. Če bi bilo to vodstvo imelo namen, da drži posest ozemelj v Anatoliji in ob Črnem morju, če trka tudi z orožjem. Toda no umiku iz Albanije si seveda živa luša ni upala, da bi na kaj slišenega mislila. Vlada je namesto tega poskušala doseči svoj cilj, da je iziziralo Kemal našo proti Grkom. — Še uh je An-

Naposled je treba omeniti še enega velikih vzrokov, to je pomanjkanje sistematičnega sodelovanja šole in doma. Mnogo se je že pisalo o tem, a razmere se še vedno niso dosti spremenile. Starši, oziroma varhi učencev in učenek se mnogo premalo zavedajo važnosti stikov s šolo. In vendar bi se dalo s pogostimi razgovori staršev ali varhov z učitelji odpraviti mnogost nedostatkov in v izdatni meri izboljšati učencevo napredovanje. Le šola in dom skupaj moreta nuditi mlademu učenku ono vodilno roko, ki je tako nujno potrebuje.

Politični odmevi.

gljila ščitila. Predno se je tudi Francija priljubila Turkom. Četudi iz drugih razlogov, je bila Italija njihov edini četudi sila egoistični prijatelj. Če bi turška vlada v Angori kar naenkrat stavila zahteve, da se odpravi v Anatoliji vsak tuj vpliv, in če bi mogel Kemal paša to svojo zahtevo podpreti tudi z orožjem, potem bi se bila italijanska politika napram Turkom izkazala zares za zelo ponesrečeno. Italija bi bila hranila kačo na svojih prsih...

Ravnatoka so italijanski kritiki z jasnim pogledom spoznali nepravilnost in zavoženost rekonstruktivne politike napram Nemčiji. To so celo državniiki spoznali pogrešno francoskega stališča. Časopise zato neprestano priličja in polučuje Francoze, kako škodujeje narodi drug drugemu in sebi, s tem, da vstrajajo pri zahtevah, ki so sicer morda res še tako upravičene, ki so na neizvedljive ali ki gotovo zelo ogrozajo skupnost narodov. Pa tudi ta beseda bi bila čisto drugačnega vpliva, če bi bila Italija v svoji lastni zunanji politiki dala dober vzgled. Dobro bi bilo, če bi slabe izkušnje dale italijanski zunanji politiki drugo smer, ki bi bila enako koristna za Italijo kakor tudi za mir med narodi.

Izleđa torej, da pričanja o tudi drugi spoznavati Lahe!

Črna gora in nova albanska meja

Ze zadnjič smo omenili, kako neugodna je novo določena albanska meja za Črno goro. Radović je v svojem govoru ravno to posebno poudarjal in navdajal tri točke, kjer je bistveno prizaleta Črna gora: Bojana, Skader in Cijevna.

Dasi je težnja po Skadru utemeljena tudi s historičnega in nacionalno-političnega stališča, vendar je še mnogo važnejša z gospodarskih vidikov. In te pred vsem je imel nedvomno Radović v mislih, ko je govoril o zlih posledicah nove meje: gospodarski razvoj Črne gore je prizadet in oviran na najboljšejuji točki.

Črna gora je bila v starih razmerah pač morda najsiromašnejša dežela na Balkanu. Toda zato ne nosi vse krivde le zemlja sama. Res da je po velikem delu ali celo po večini pust Krast visoko gorovje, toda ima tudi obilo lepšega sveta. Ima pa tudi prav ugodno podnebje, tako da bi na mnogih mestih uspevalo južno sadje, tola, bombaž, riž in najboljša trta. Ako bi se ves svet, ki je za to po svoji prirodi vsposobljen, primerno in pravilno izrazil, tedaj bi Črnogorcem ne bilo treba trpeti siromaštva. Da pa se to doslej ni zgodilo, zato je iskati krivde po eni strani v preteklosti Črne gore, vedno bojevanje s Turki je povzročilo, da so moški delo radi prepuščali ženskam ali pa ga vsaj niso vršili z ono ljubeznijo in napredkaželjnostjo, kakor jih opazujejo pri prebivalstvu, življenju v mirnih, normalnih razmerah. Sedaj, ko je ta bojevitost, juška doba minula, je treba ljudi uvesti v intenzivno delo in z vsemi silami potegniti ježelo v tok gospodarskega razvijanja in napredovanja.

Ravno glede slednjega pa tvori nova meja izredno težke ovire, ki izvirajo iz posebnega položaja dežele. Predvsem je treba vedeti, da bi bil najboljši, najrodovitnejši in klimatično najugodnejši predel Črne gore na jugu. Ob Bojani, ob Skaderskem jezeru v njegovi bližini. Ob Bojani se širi na desni, torej že sedaj črnogorski strani, precej obsežna primorska ravan, ki bi mogla roditi najboljše sadeže, toda je še pretežno močvirna in čisto poplavljenka, kar povzroča Bojana. Z regulacijo Bojane bi morda biti tedaj združeno osušenje te ravnine, kar bi bilo tem lažje, ker se nahajamo tu v neposredni bližini morja. Toda regulirati mejne reke se je izkazalo še vedno kot zelo komplicirano, zlasti pa še, če imamo opraviti z državo, kakor je Albanija.

Se težavnejše je s Skaderskim jezerom. Kakor znano, je obala tega jezera na celi severni strani, posebno pa v črnogorskem odseku, nenavadno plitva; ako naraste jezero le za malo višino, je vse obrežje daleč proti severu poplavljenko. Poplavam vzrok pa ne leži toliko v povečanem vodnem dotoku po črnogorskih rekah, marveč v glavnem v tem, koliko vode dovaja jezero rokav Drima, ki se ravno pri Skadru izteka v Bojano in ob času velikega deževja takorekoč dobesedno zajezi oltok jezera. V takih slučajih mora tedaj Bojana sprejemati vodo Drima, tačas pa Skadersko jezero narašča, ker za njegovo višjo vodo ni možnosti odtakanja. Vsaka regulacija in

stabilizacija stanja vode v Skaderskem jezeru je tedaj odvisna od regulacije Drimovega rokava ter Bojane. Prav isto velja seveda glede eventualnega osuševanja najplitvejšega dela jezera ali glede usposobljenja plovnosti v jezeru za večji promet in vodno zvezo z morjem.

Ali z drugimi besedami: posest Skadra je predpogoj za regulacijska in melioracijska dela ob Skaderskem jezeru.

Naposled pride na vrsto še prometno - politična stran. Črni gori leži sicer Kotor pred nosom, toda lažji in prirodojni izhod na morje bi bil preko Skadra. Vsa Črna gora visi k Skaderskemu jezeru; po Skadru mora tečiti, dokler ga ne dobi.

Cetinje kot glavno mesto dežele je zemljepisno povsem neprikladno. Prirodno središče predstavlja le Podgorica — v današnjem obsegu dežele. Da pa bi se to mesto moglo primerno razviti, zato je potrebno, da sežešnjogorska meja preko reke Cijevne. Največji unikum dosežanje meje pa je odsek ob gorenjem Limu, takimenovana Vermosa. Tu je Avstrija leta 1903. dosegla, da sega Albanija popolnoma protinaravno v mal, a najvišji del doline gorenjega Lima, in to samo zato, ker bi se mogla po tej dolini izpeljati edina, razmeroma ugodnejša in lažja železnica iz srednje in južne Srbije skozi Črno goro na morje. Ta dosežanje albanski nos proti severu, ki ga lahko opazujemo na vsaki karti, je predstavljaj tedaj oni zapah, s katerim je hotela Avstrija zapreti Srbiji pot na morje in zvezo s Črno goro. In isti zapah naj bi po najnovejših mejnih določitvah ostal tudi zanaprej.

Ako hoče tedaj Jugoslavija Črni gori dati predpogoje za gospodarski razvoj in napredek, ji mora prej ali slej pridobiti Skader in njeno obilje.

Obtožba

V beograjski reviji «Novi Život», ki ji je direktor naš sedanjih ministev vnanjih poslov, dr. M. Ninčič, priobčeno neki «Illyricus» Dokument o ciljih vatičanske politike. Članek piše:

«Papež je italijanski nacionalist kakor italijanski kralj, da ne rečem, kakor — D' Annunzio. Ker pa vé, da Jugoslavija s svojo večino srbskega plemenarstva in pod pravoslavno dinastijo Karadjordjevičev ne bo nikoli pripravno poprišče za njegov imperijalizem, ji Vatikan ne samo ni naklonjen, nego po zanesljivih vesteh, ki jih imam, dela intenzivno, toda pri tem oprežno, kakor zna samo on, v katoliških delih kraljevine — v Dalmaciji, Hrvaški in v Sloveniji — da se vsi ti teritoriji odcpejo od pravoslavne Srbije ter kot ilirska kraljevina pridejo pod žezlo Habsburgovcev. Ali vé naša vlada za to? Ako ne vé, naj ji bilo te besede vzpodbuda, da temu «delu» Vatikana posveti potrebno pozornost.»

Da bi imela vlada pravi pojem o čustvih papeštva napram pravoslavni Srbiji, polajva avtor nato v prevodu poročilo avstro - ogrskega odpravnika poslov pri vatikani, grofa Palfyja, ki ga je ta dne 29. julija 1914 — torej ob izbruhu svetovne vojne, poslal vnašiemu ministru na Dunaju, grofu Berchtoldu. Palfy označuje kot golo izmišljotino ono vest, kakor da je papež avstrijskega cesarja poprosil, naj krščanske narode čuva grozote vojne. Pravo mišljenje papežev (bil je takrat papež še Pij X.), se vidi iz sledečega: Palfy je posetil papeževga državnega tajnika; v razgovoru o avstro - ogrski notni ta ni kazal nikake blagosti in »pravilnosti, dasi jo je označil kot ostro, jo je vendar odobral ter je obenem indirektno izražal nado, da bo monarhija vztrajala; pripomnil je, kako je škola, da Srbija že davno ni ponižana (klein gemacht). Ta izjava se tudi krije s mišljenjem papeževim, ki je v zadnjih letih večkrat obžaloval, da še Avstro - Ogrska ni kaznovala (züchtigen) svojega nevarnega sosedu ob Donavi.

V svojem poročilu razmotriva Palfy o tem pojavu in pravi: «Moglo bi se vprašati, kako je to razumeti, da se katoliška cerkev v dobi, ko jo vodi poglavar quasi svet (heiligmässiger), prevzet od pravih apostolskih idej, kaže tako bojevitost (kriegerisch)? Odgovor je jako enostaven. Papež in kurija vidita v Srbiji požrešno (fressende) bolezen, ki neprestano prodira proti mozgu monarhije in jo mora s časom razkroiti. Avstro - Ogrska je in ostaja kljub vsem drugim eksperimentom, ki jih je kurija delala v zadnjih desetletjih, katoliška država kat' exochen najjačja kula vere, ki je Kristovi cerkvi v naši dobi ostala. Porušiti to kulo bi pomenilo torej za cerkev, izgrubiti največjo oporo in gledati propast njenega rajjačnega borce v borbi proti pravoslavju. Kakor je torej za Avstro-Ogrsko direktna zapoved samoobrambe, da to požrešno bolezen, ako bo treba tudi s silo, odstrani iz svojega organizma, tako je tudi za katoliško cerkev indirektna zapoved, da stori vse, kar bi moglo tej svrhi služiti...»

Poročilo, ki se v izvirniku nahaja v državnem arhivu na Dunaju v zvezku P. A. 801 Interna LXX., je posebno zanimivo sedaj, ko se voli nov papež, ker nam jasno kaže našemu ujedinenju sovražno politiko Vatikana, ki se do danes ni spremenila.

«To tukaj so angleški revolverji novega sistema, ki smo jih prejeli šele pred kratkim», je besedel. «A opozarjam Vas v naprej, da Smith & Wesson vse te sisteme daleko prekaša. Pred nekaj dnevi — gotovo ste že čitali o tem — je kupil pri nas revolver neki čestnik. Sistem Smith & Wesson. Ustrelil je na ljubimca in — le pomislite! — krogla je prodila gladko skozenj, prebila bronasto svetilko, zadela ob klavir, odletela in usmrtila bolniškega pslička in obdrgnila ženo. Silajen učinek, ki dela čast naši tvrdki. Čestnik se nahaja sedaj v zaporu... Govorbo bo obsojen in poslan v prisilno delo! Zakaj prvič imamo prezastarelo zakonodajo; drugič, gospodine stoji sodišče vedno na strani ljubimca. Zakaj? To je zelo preprosto, gospodine! Sodniki, porotniki, državni pravdnik in zagovornik žive samo s tujiimi ženami in se čutiljo bolj pomirjene, ako le v Rusiji enega so-proga manj. Odlični družbi bi bilo zaželeno, ako bi poslala vlada vse zakonske može na Sahalin. O gospodine, ne morete si niti predstavljati, s kakšnim okorčenjem me navdaja dandanašnja pravna pokvarjenost: ljubiti tuje žene je sedaj ravno tako običajno, kakor kaditi tuje svačilice in čitati tuje knjige. Od leta do leta peša pri nas promet; in to ne pomenja, da se zniža število ljubimcev, temveč da se nikoli nikoli možje udajajo v svoj položaj ter se boje sodišč in prisilnega dela.»

Prodajalec se je ogledal naokoli in nato zašepetal: «In kdo je kriv tega, gospodine? Vlada!»

Il radi poluhnega prasca na Sahalin, tudi nima zmisla, je premišljeval Sigalev. Ako me pošljo na prisilno delo, do-

bi moja žena možnost, da se zopet poroči in vara drugega moža. Obhajala bo zmagoslavje... Torej: ženo pustim pri življenju, sebe ne usmrtilim, in njega... tudi ne ubijem. Moram si izmisliti kaj pametnega, da bosta krivca bolj občutila. Kaznujem ju s preziranjem in jima naprtnim sramotno pravdo za ločitev zakona...

«Tu, gospodine, je še en nov sistem», je dejal pomočnik in snel s police novo dvanaestico. «Usojam si Vas opozoriti na poseben mehanizem zapore...»

Sigalev po svojem zadnjem sklepu revolverja sploh ni potreboval; prodajalec pa se je bolj in bolj razvnel in mu razkazoval vedno novo blago. Debelušne mu soprogu je bilo mučno, da se je prodajalec radi njega zastoj trudil, se zamam navduševal, smehljaj in izgubljal čas.

«No lepa», je zajeceljal, «potem pridem kasneje torej še enkrat, ali... ali pošljem koga.»

Ni se ozrl, kakšen obraz je napravil prodajalec; da bi pa svoje čudno vedenje vsaj nekoliko popravil, je smatral za potrebno, da kupi kar-koli. Toda kaj je hotel kupiti? Metal je svoje poglede po stenah prodajalnice, da bi si izbral kaj kar najcenejšega, in le opazil zeleno mrežo, ki je visela na vratih.

«Tu... kaj pa je to?», je vprašal.

«Mreža za lov prepelice.»

«Koliko stane?»

«Osem rublev gospodine!»

«Zavijte mi jo...»

Debelušni gospod je plačal osem rublev, vzem mrežo in odšel iz prodajalnice; čutil se je še bolj užaljenega kakor prej.

Gospodarska vprašanja

Carinske olajšave za železniški material

Po mednarodnem dogovoru morajo železniške uprave vseh evropskih držav medsebojno popravljati lokomotive, tenderje in vagoni, ki se med potom pokvarijo; železniška uprava pa, ki je lastnica pokvarjenega prevoznega sredstva, mora oni železniški upravi, ki je dolžna popraviti prevozno sredstvo, odstopiti brezplačno potrebne specialne dele (kolesa, osi itd.).

Za uvoz, odnosno izvoz takih delov je Generalna direkcija carin glede carinske prostosti, pa tudi glede formalnega postopka samega odvečila posebne olajšave.

Iz odnosnih predpisov posnamemo v glavnem sledeče:

1.) Uvozne carinske ekspedicije inozemskih posameznih delov se na osnovi čl. 6 (točke 11) zakona o splošni carinski tarifi — po kateri so prosta od carine prevozna sredstva, ki se začasno uvozijo, pa torej tudi posamezni deli, ki zamenjavajo pokvarjene — izvršijo prosto od carine. Carinjenje se izvrši službeno (brez deklaracije), in sicer na temelju pismenega akta naše železniške uprave, v katerem se označi lastnica prevoznega sredstva, ki se namerava popraviti, kakor tudi serija in številka prevoznega sredstva. V aktu se obenem zaveže železniška uprava, da bo plačala vse carinske pristojbine, ako se uvoženi deli ne bodo montirani na popravljenem prevoznem sredstvu zopet izvozili v roku šestih mesecev. Aktu se ima priložiti posebna železniška spremnica (proprata), ki je v mednarodnem dogovoru predvidena in na kateri mora biti označeno: «deli za zamenjavo» v francoskem, italijanskem, nemškem in jugoslovanskem jeziku. Analogno se izvrši tudi izvozna car. ekspedicija popravljenih prevoznih sredstev.

2.) Če naše železniške uprave izvozijo posamezne specialne dele radi popravila naših prevoznih sredstev, ki so se pokvarila v inozemstvu, se izvrši izvozna začasna ekspedicija na isti način kot za uvoz (pod 1.), vendar pa odpade obveza za izvozno carino, ker je izvoz takih delov prost od izvozne carine. Pri povratku v kraljevino v inozemstvu popravljenega našega prevoznega sredstva, ki je zanj odrejen devetmesečni rok, se izvrši uvozna carinska ekspedicija zopet prosta od carine. Uvoz in izvoz je tudi prost od sporednih pristojbin, izvezenih izvozne ekspedicije delov naših železniških uprav, ki se odpremo v inozemstvu radi popravila naših prevoznih sredstev; za take specialne dele se plača tlakarina (kalibrirana), ki pa je neznatna.

3.) Uvozne in izvozne carinske ekspedicije lahko izvrše vse carinarnice, tudi sporedne. Dovoljeno je celo, da se popravljena prevozna sredstva vračajo čez drugo carinarnico, a ne čez ono, ki je izvršila carinsko ekspedicijo posameznih delov; v takih slučajih pa se mora pismeno obrazložiti dotični carinarnik, zakaj se prevozna sredstva ne vračajo preko prve carinarnice, in dotičnemu aktu priložiti duplikat carinske pobotnice o prvi carinski ekspediciji.

Generalna direkcija carin je od finančnega ministra pooblašena, da predlaga olajšave tudi za druge v gori omenjenem postopku nepredvidene slučaje, če je to v interesu našega železniškega prometa. Če bi se torej pojavila potreba za take olajšave, se imajo železniške uprave javiti s pismenim zahtevkom neposredno na generalno direkcijo carin.

Vse te olajšave veljajo za državne in za vse privatne železnice.

Dolgovi naše države

Beograjsko «Vreme» poroča, da so v vrhovni finančni upravi urejeni vsi podatki o predvojnih, vojnih in povojnih dolgovih vse Jugoslavije, razen delov Stajerske in Koroske.

Predvojni dolgovi:

Srbija: 2% loterijsko posojilo; ostalo vsega dolga 20.190.000 Din — 4% konvertirano posojilo odpade po čl. 297. versanske pogodbe. — Duhanske srečke; ostanek tega posojila znaša 8.850.000 Din — 5% monopolsko posojilo; ostane v prometu obveznic za 49.531.500 Din — 4½% posojilo iz leta 1906 v znesku 81.150.500 Din — 4½% posojilo iz leta 1909 v znesku 137.030.000 Din in 5% iz leta 1913 z ostanom 235.365.000 Din.

Vsega skupaj 562.097.000 Din.

Črna gora dolguje: 5% londonsko posojilo 1909 v znesku 250.000 funtov sterlingov — 5% dunajsko posojilo iz leta 1911: 3.500.000 avstrijskih kron (za to posojilo nam imajo biti po mirovnem dogovoru izročene obveznice). Od zajamčenega mednarodnega posojila je Črna gora prejela do vojne vsega skupaj vsoto 7.500.000 francoskih frankov.

Skupaj dolguje Črna gora: 17.060.000 francoskih frankov.

Pokrajinski dolgovi:

Hrvatska in Slavonija imata samo dve konsolidirani posojili, in sicer: 4½% hrvatsko-slavonsko regalno-odškodninsko posojilo iz leta 1890 v znesku 32.676.416 kron in 4% zemljorazbremenilno posojilo iz leta 1891. Stanje tega dolga znaša dne 30. junija 1921 vsota skupaj 15.420.020 kron.

Vsega dolga ima torej Hrvatska in Slavonija 48.096.036 kron.

Bosna in Hercegovina je imela skupaj pet konsolidiranih dolgov: 1.) 4% zemaljsko posojilo iz leta 1895, skupaj 21.864.088 kron; 2.) 4½% zemaljsko železniško posojilo iz leta 1898, ki znaša sedaj skupaj 22.364.250 kron; 3.) 4½% zemaljsko železniško posojilo iz leta 1902 v znesku 77.876.193 kron; 4.) 5% zemaljsko železniško posojilo iz leta 1914 v znesku 34.558.128 kron in 5.) 5% zemaljsko investicijsko posojilo iz leta 1914 ravno tako v znesku 34.558.128 K.

Celokupni dolg Bosne in Hercegovine znaša torej 191.220.987 kron.

Slovenija: Slovenski dolgovi se delijo na Kranjsko, Stajersko in Korosko. Dolgovi Kranjske znašajo skupno: 24.636.392.24 krone in 270.575.81 švicarskega franka. Razen tega ima Kranjska sprejeti tudi gažirani dolgi za lokalno železnico Ljubljana-Kamnik v znesku 1.480.000 kron.

Dalmacija je dolžna skupno vsoto 6.152.567 kron.

Vojni dolgovi:

Vojne dolgove imamo različne: v naravi in v gotovini.

V gotovini smo dobili od francoske in angleške za časa vojne 936.635.466 frankov. — Ameriška vlada nam je dala za pomoč ujetnikom in internirancem v neprijateljskih zemljah in za podporo naroda v Srbiji 12.000.000 dolarjev po kurzu 5,18, kar znaša 62.160.000 zlatih frankov.

V naravi. Ker nismo dospeli še vsi podatki od naših zaveznikov, se sklepa približno na 1 milijardo frankov.

Vojni dolgovi Srbije znašajo torej okoli dve milijardi francoskih frankov.

Povojni dolgovi:

Povojne dolgove imamo v inozemstvu in v državi.

Dolgovi v inozemstvu: posojilo v Ameriki leta 1919: 15.000.000 dolarjev po 5,18, kar znaša 77.700.000 frankov. — za nakup ameriških zalog blaga v Franciji 25.000.000 dolarjev, kar znaša po istem kurzu 192.500.000 frankov. — Od francoske vlade smo prejeli leta 1919 50.000.000 frankov.

Naši povojni dolgovi v inozemstvu znašajo torej skupno 337.200.000 francoskih frankov.

Po konvenciji z dne 29. maja 1920, zaključeni z Grško narodno banko o posojilu v znesku 15.000.000 drahem; porabljeni so doslej za nakup tobaka skupaj 1.950.000 drahem. Kurz: 100 drahem = 200 dinarjev.

Posojila v naravi predstavljajo višee dolgove v inozemstvu za nakupovanje blaga za ministrstvo prehrane in obnove zemlje.

Notranja posojila obstoje v blaginjskih bonih v znesku 500.000.000 kron in 100 milijonov dinarjev ter v 900.000.000 kronah, pridržanih z 20% o priliki markiranja kron. — Obstojijo še višee dolgovi, ki ne znašajo več, nego 200 milijonov dinarjev. — Država dolguje še: zaradi likvidacije agrarnih odnošajev v Bosni in Hercegovini 65.000.000 Din v gotovini in 130.000 v obveznicah, ki se bodo obrestovale 4 odst.; 7 odst. investicijsko posojilo znaša 500.000.000 dinarjev.

Ako se k temu prišteje še dolg pri Narodni banki v znesku preko 4 milijarde Din, znašajo skupni dolgovi naše države: 2.372.295.466 francoskih frankov, 5.757.097.000 dinarjev, 271.586.002.24 krone, 270.575.81 švicarskega franka.

Žigovanje predvojnih madžarskih obveznic

Delegacija ministrstva finance objavlja uradno:

Reparacijska komisija v Parizu je odločila, da ogrska država ne bo žigovala obveznic predvojnih negažiranih posojil bivše Ogrske, ki so imovina državljanskih nasledstvenih držav, a so se nahajale za časa, ko je stopila v veljavo trianonska mirovna pogodba na teritoriju Ogrske, najsiho, da so bile na teritorij prenešene po zakonitih določbah ali vojnih odredbah bivše Avstro-ogrške monarhije.

Obveznice pa, ki se nahajajo na ozemlju nasledstvenih držav, se bodo žigovale do 28. februarja 1922, z žigom dotične države. O žigovanju so izvzete obveznice, kojih lastniki bodo do tega dne vložili pri dotičnih vladah pošto, la se naj obveznice ne žigosajo.

Z ozirom na navedeni odlok reparacijske komisije in na podlagi rešenja gospoda finančnega ministra D. br. 1683 z dne 24. januarja 1922, so pozvani naši državljani, ki imajo svoje obveznice predvojnih negažiranih posojil bivše Ogrske iz kateregakoli vzroka na Ogrskem ali v nasledstvenih državah bivše Ogrske, t. j. Avstriji, Češki, Poljski, Rumunski ali v Italiji, da do vključno 15. februarja t. l. vložijo pri generalni direkciji državnih dolgov v Beogradu prošnjo s sledečimi podatki:

1.) Ime in priimek, stan in bivališče lastnika (natančni naslov).

2.) Vrsta (uradni naslov posojila), serija, številka in nominalna vrednost vsake obveznice.

3.) Varnost kakaj so obveznice deponirane (n. pr. zastava, lombard, sodni depozit itd.), eventualni dolg, za katerega služijo kot jamstvo.

4.) Kraj in ustanova pri kateri so obveznice shranjene.

5.) Ali so bile prenešene na Ogrsko vsled vojnih odredb bivše avstro-ogrške vlade.

6.) Ali so obveznice v kakšni nasledstveni državi prostovoljno deponirane, ali se iz katerega drugega vzroka tam nahajajo.

7.) Od kdaj je lastnik teh obveznic v njih posesti in

8.) je priložiti prošnji potrdilo o državljanstvu.

V prošnjah, ki morajo biti kolkovane po zakonu o takсах, naj bo izrečno navedena zahteva, da naj se obveznice ne žigosane vrnejo naši vladi, in da se protestira proti njih definitivnemu žigovanju.

Vložitev teh prošenj v odrejenem roku je obvezna za vse naše državljane, ker se na prošnje, ki bodo vložene po preteklem roku, ne bo moglo ozirati, in si naj potem zamudniki posledice, ki bi nastale, sami sebi pripišejo.

Iz generalne direkcije državnih dolgov v Beogradu,

dne 24. januarja 1922, D. br. 1683.

Ljubljanski trg

Mesa pretečeni teden ni primanjkovalo. Goveje meso I. vrste 38 do 42 K, na trgu po večini 34 do 36 K ter 28 do 30 K. Telceje meso 40 K, svinjsko 46 K, hrbet brez priklade 60 K. Slanine je dovolj po ceni 74 do 80 K kg; mast 85 K kg.

Mleko liter 10 K, surovo maslo 140 K, čajno maslo 180 K. Jajc na trgu zopet primanjkuje; plačujejo se po 8 do 9 K komad. Mestna aprovizacija razprodaja jajca vsak dan, dokler traja še zaloga, po 6 K komad na Poljski cesti št. 15.

Sadje na trgu ima sedaj sledeče cene: jabolka 18 do 24 K kg, oranže 4 K komad.

Mleški izdelki stane na ceni 24 K za moko št. 0, najslabša črna moka 17,50 K, ješprenj 20 K, otrobi 8 K, koruzna moka 17 K, ajdova moka 26 K. Pšenica 17 K kg, rž 13,56 K, ječmen 12,70 K, oves 12,50 K, pros 9 K, koruza 13 K, fižol 14 do 15 K, leča 37,50 K.

Zelenjava ima vsled letošnjega pomankanja visoke cene. Čebula 20 K, krompir 6 K; mestna aprovizacija 5 K. Dotične stranke, ki nimajo zadostne zaloge krompirja do jeseni, naj se pravčasno preskrbe s krompirjem pri mestni aprovizaciji, dokler traja še zaloga.

Specerijsko blago: slabša kava 96 K, kava I. vrste 160 K kg, kristalni sladkor 56 K, v kockah 60 K, riž od 30 do 44 K po kakovosti, namizno olje 95 K, jedilno 84, slabša paprika 60 K, boljša 150 K kg, petrolej 20 K liter, testenine 32 do 36 K.

— Važen sestanek mariborskih trgovcev zaradi plačil v Českoslovaško. Trgovski gremij v Mariboru vabi za torek dne 7. februarja ob 16. uri na razgovor vse manufakturne in druge interesirane trgovce, ki imajo proti Českoslovaškemu dobaviteljem še kake obveznosti. Sestanek se vrši v gremijskih prostorih O zadevi bo poročal tudi zastopnik trgovsko-obrtno zbornice g. Mohorič.

— Novosadska produktna borza dne 1. februarja: Koruza: baška, nova, novosadsko okrožje 1183 (denar) 1190 (zaključek) banatska, nova, pariteta Bečkerek 1165 (blago), banatska, nova, Lajla Donava 1190 (denar) 1200 (zaključek), banatska, likindsko okrožje 1170 (zaključek); fižol: bel nov 1100 (blago), bel star 1000 (blago); moka: št. 0 z vrečami ab Bačka 2100 (blago), za kuho 2000 (blago), krušna 1850 (blago), krmilna brez vreč ab Bačka 1050 (blago) 1000 (denar), št. 0 brez vreč ab Srem 2100 (blago), za kuho 2000 (blago), krušna z vrečami Osijek 1800 (blago); otrobi: pšenični z vrečami ab Slavonija 805 (blago); svinjska mast: netto ab Bačka 7200 (zaključek). Tendence čvrsta.

— Nova tvornica sukna v Bajli. Iz Budimpešte poročajo, da se osnuje v Bajli nova tvornica sukna, kateri na čelu stoji Mađarska državna centralna hranilnica.

— Zveza s Dalmacijo. Trgovinska in obrtniška zbornica v Zagrebu javlja, da parobrod «Trieste» (družbe «Dalmatija») obnavlja zopet svojo redno plovo Bakro-Korčula s pristankom v Splitu, Bolu, Jelsi, Starem gradu, Ilvaru, Visu, Komizi, Veliki Luki. Parobrod «Trieste» odhaja iz Bakra vsak ponedeljek ob 8. uri zvečer. Parobrod «Split» vrši redno vožnjo od Bakra do Metkovića s pristankom v Šibeniku, Splitu in Makarski. «Split» odhaja kot doslej iz Bakra vsak četrtek ob osmih zvečer.

— Nova železovlarna v Dalmaciji. Kakor poroča splitski «Zivot», se je osnovala v Splitu večinoma s italijansko glavnico nova družba, ki bo zgradila veliko moderno železovlarno, in sicer na zapadni obali med današnjo tvornico cementa in pokopališčem. «Zivot» protestira proti temu, da se tvornica gradi na prostoru, kjer bi to kazilo mesto.

— Nazadovanje produkcije v Vojvodini. Listi poročajo, da je produkcija v Vojvodini izza preobrata zelo nazadovala. Vojvodina s Sremom ima 60.000 vagonov manj izvoza hrane in raznih poljskih pridelkov, nego doslej. Zlasti se to vidi pri številnih o produkciji sladkornja in pridelku pšenice. Iz same Bačke se je moglo minulo leto izvoziti le 3000 vagonov pšenice, t. j. toliko, kolikor se je pred vojno pridelalo pšenice samo na zemlji grofa Kotke, dočim se je leta 1918, od meseca avgusta do oktobra izvozilo iz Bačke 18.000 vagonov pšenice. Pred vojno je samo Lenta izvozila 5000 vagonov pšenice, Stari Bečej 2500 vagonov, Ada 1500 vagonov. Šest sladkornih tvornic je proizvajalo prej 12.000 vagonov sladkornja. Dočim proizvajala danes samo 2000 vagonov. Če bi bila produkcija ostala kot poprej, bi danes država ne potrebovala uvoza sladkornja. — Padec produkcije je pač letos kriva v prvi vrsti suša. Da pa se je pšenice tako malo izvozilo iz Vojvodine, bo pa eden vzrokov tudi ta, da producenti zadržujejo blago.

— Naši gozdovi in njihova vrednost. Bivši naš minister dr. Hinko Krizman je napisal v dunajski «Die Borse» članek o gozdnem bogastvu naše države. Naša država ima 30,7 odst. celokupne površine obrabene z gozdom. Po pokrajinah razdeljeno pride: na Srbijo 1.117.000 ha, na Makedonijo 570.000 ha, Črna gora 200.000 ha, Hrvatsko-Slavonijo 1.193.250 ha, Bosno-Hercegovino 2.382.500 ha, Dalmacijo 378.300 ha, Slovenijo 710.140 ha, Vojvodino 260.220 ha. Skupaj torej 7.664.220 ha. Vrednost teh gozdov predstavlja glavnico 60 milijard dinarjev.

— Omejen uvoz in prevoz živine iz Rumunije. Na predlog ministra za poljedelje je sklenil ministrski svet z ozirom na zelo razširjene kužne bolezni v Rumuniji, da je do nadaljnjega prepovedan vsak uvoz in prevoz goveje živine, ovace ter kož v naši državi. Uvoz in prevoz konj, žive in zaklane perotine, mesa, mesnih izdelkov in masti je dopuščen le po železnici, a to samo preko Zombolje, kjer pregleduje tako pošiljave veterinar.

— Dobava drv. Komanda Potiske Divizijske oblasti v Subotici razpisuje dobavo drv za razne garnizije. Tozadevne ustne licitacije se vrše dne 20., 22., 24., 27. februarja in dne 1. marca 1922. v pisarni intendature komande Potiske divizijske oblasti v Subotici, vselej ob 11. uri dopoldne. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, pogoji pa pri Komandi mesta v Ljubljani na vpogled.

— Kriza v Českoslovaški industriji. Iz Prage poročajo: Narasčanje Českoslovaške krone povzroča zastoje v Českoslovaški industriji. Železarne v Vitkovicih kakor tudi več tvornic vagonov odpustajo delavstvo. Tudi v tekstilni industriji se pripravljajo odpustitve delavstva.

— Dobrovoljačka banka d. d. v Zagrebu. Oblasni savez dobrovoljaca osnuje «Dobrovoljačko banko d. d.» v Zagrebu z delniško glavnico 10 milijonov dinarjev v 100.000 delnicah po 100 dinarjev. Podpisovanje traja od dne 1. februarja do dne 30. marca; pri vpisovanju se vplačuje 50 odst. nominalne vrednosti. V Sloveniji se podpisuje pri Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani in njenih podružnicah.

— Položaj na Českoslovaškem lesnem trgu. Iz Prage poročajo: Domače cene rezanega lesa se gibljejo med 20 do 30 «tlotki» pod pridobitnimi stroški. Izvor je po zadnjem rapidnem narasčanju Českoslovaške krone popolnoma prenehal. Celotni (okrogel) les, ki se je v minulem mesecu nakupoval še po 120 do 190 Kš, se je te dni ponujal po 105 do 150 Kš, ne da bi našel kupcev. Cene se mu bodo morale še znižati. Cene celotnega lesa in pridobitni stroški niso v nikakem razmerju s cenami žganih produktov.

— Italijansko-bolgarska trgovinska komisija v Sofiji se je svedeno otvorila dne 19. m. m. Otvoritev je prisostvoval kralj Boris.

— Kontrola deviznega izvoza v Rumunijo. Kako poročajo iz Bukarešte, je rumunski finančni minister v svrhu ostrejšega nadzorovanja deviznega izvoza sklenil, da se bo pri vsakem dovoljenju deviznega izvoza zahtevala predložitev pisem in računov, s katerimi se ima dokazati, da je zahtevana vsota zares potrebna za nabavo blaga. Banke bodo dajale devize samo na posebno dovoljenje kontrolne komisije.

— Avstroogrška banka povišala zlato pariteto. Z Dunaja poročajo, da je avstroogrška banka sklenila povišati zlato pariteto. Doslej je veljala zlata krona 1690 papirnatih a. kron, a odslej velja 1780 a. kron. Zaradi tega se povišuje avtomatično tudi carina, katera se mora plačati v zlatu.

— Zvišanje cen železu v Nemčiji. Iz Düsseldorfa poročajo: Konferenca nemških železarov je zvišala z dnem 1. februarja prodajne cene za železo v palicah z 500 mark: pri toni.

— Nemško angleški trgovinski odnos. Iz Londona poročajo: Iz ravnokar priobčene statistike je razvidno, da je tekom decembra nazadovale nemški uvoz v Anglijo v primeru z uvozom v novembru za 50.857 Lstr.; v primeru z uvozom v istem mesecu leta 1920 je nazadovale za 2.127.580 Lstr. Najbolj je nazadovale uvoz železa in jekla.

— Pocenitev kruha v Franciji. Sindikat francoskih pekov je sporočil vladi, da se bo z dnem 10. februarja prodajal kruh po 1 frank za kg. To znači, da je cena kruha padla za 15 centimov pri kg. Tse pocenitev kruha izvira iz tega, ker so na francoskih borzah padle cene žit veled dobrih izgledov na letošnjo žetev.

— Svetovna letina bombaža leta 1921. Po poročilu poljedelskega departementa Amerike se je prilelalo leta 1921 na celotnem svetu 15.593.000 bal bombaža proti 20.650.000 balam leta 1920. Na posamezne države pride: Amerika 8.340.000 bal (leta 1920 13.400.000 bal), Egipt 684.000 (leta 1920 3.623.000), Afrika 75.000, Rusija 50.000, Japonska 120.000, Kina 1.650.000, Mehiko 165.000, Brazilija 560.000, Peru 146.000, Argentina 26.000. — Žetev leta 1921 je bila najslabša od leta 1900.

Tisti,

ki je odpeljal na Svečnico proti večeru iz gostilne pri «Slepem Janezu» mojega psa, voljeje pasme, sliši na ime «Paz», naj ga pripelje takoj nazaj.

A'ojzij Dular, V žmarje št. 70.

Št. 735.

RAZGLAS.

Dne 24. februarja 1922. ob 11. uri se vrši pri gradbeni direkciji v Ljubljani, Turjaški trg št. 1, II. nadstr.

ponudna obravnava

za dobavo mejnikov za novo državno mejo med kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter republiko Avstrijo.

Natančnejši podatki so na razpolago pri gradbeni direkciji med uradnimi urami. Zapečatenim ponudbam, kolkovanim s kolkom za 20 Din je priložiti potrdilo finančne deželne blagajne v Ljubljani o vplačani kavciji v znesku 5% ponudene vsote z izjavo, da ponudnik v celoti sprejme dobavne pogoje, dovolitev ministra za gradbe, da se ponudnik sme udeleževati javnih licitacij ter potrdilo pristojne davčne oblasti, da so plačani vsi davki. Vse priloge morajo biti pravilno kolkovane.

Namesto dovolitve za udeleževanje pri javnih licitacijah zadošča za sedaj ponudbi priložena prošnja na ministrstvo za gradbe, kolkovana in opremljena v zmislu razglasa gradbene direkcije št. 3776 z dne 17. oktobra 1921, Ur. l. št. 129 z dne 26. oktobra 1921, in pravilno frankirana kuverta, naslovljena na ministrstvo za gradbe.

Gradbena direkcija si izrečno pridržuje pravico, da odda dobavo brez ozira na ponujeno vsoto.

Nepravilno kolkovane ali pomankljivo opremljene ponudbe se ne bodo vpoštevale.

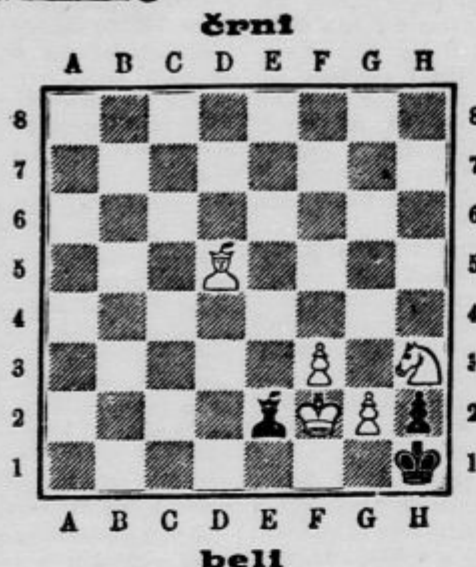
Gradbena direkcija za Slovenijo v Ljubljani.

dne 4. februarja 1922.

Gradbeni direktor:
Inž. A. Klina s. r.

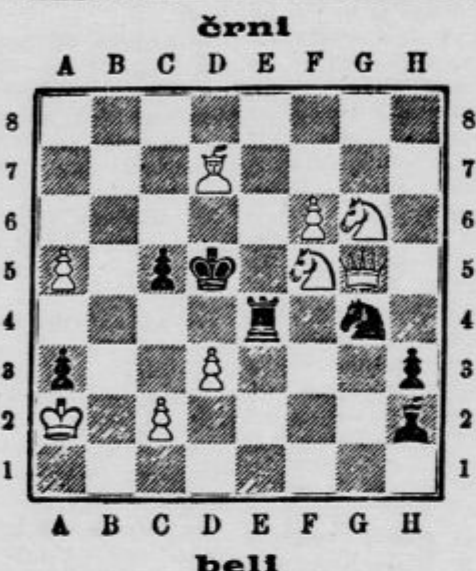
ŠAH.

Naloga št. 19.

Beli matira s 3. potezo.

Naloga št. 20.

Beli matira s 3. potezo.

Rodo Rodo:

Šah

V dopisu iz Ljubljane, objavljenem nedavno v zagrebških «Novostih», me slavijo kot mojstra v šahu. Po dolgih letih, polnih razočaranj, sem torej vendarle doživel ono priznanje, o katerem sem tolikokrat sanjal: Priznane so moje zasluge na štirinajstdesetih poljih slave. Šah je kraljevska igra. Pravzaprav nič za ljudi moje vrste. Toda baš visokoaristokratska atmosfera te igre me je vedno privlačila. Takšen revež, kakor sem jaz, sme kvečjemu na tem polju

prestavljati škofo, dame in kralje, ki se sicer uspešno odtegujejo mojemu vplivu. Kraljevska, plemenita igra! Rad šahiram z gospodom majorjem Trdobranskim. Gospod major je sodeloval v mnogih vojnah, proti Prazom, proti Piemontezarjem in proti Morlakom. V svetovni vojni je zbiral znamenke za rdeči križ. In reči smem, gospod major je neustrašen nasprotnik! Ze pet let križava vsak dan svoje kmete v kavarni Evropi. Videl sem gospoda majorja v položajih... vsakemu drugemu bi stali lasje kakor ježove bodice. Trdobranski ni nikdar prišel ob hladno kri. Z ošesom

ni trenil, niti pobledel ni, saj stvolesi vojščak strahu ne pozna. Igra pričneva navažno s penzionerskim gambitom starejše plačilne vrste. Sedma poteza je s konjem, ki napade telo damo. Sedaj sta mogoči dve varianti. Beli opazi, da je dama napadena, in jo reši. To je varianta iz Lytomišla. Ali pa beli napad prezre in izgubi damo. To partijo igra Njegova ekselencija, bivši Fekizengmeister ad honores Stieglitz von Donnerschwert. Ranjki žandaraki stražmojster Neruda je iznašel sijajen odgovor na to potezo. Major Trdobranski pa odklanja Nerudov odgovor in vleče belega tekača od a2 na b8. H8 je črno polje. S to potezo ima moj nasprotnik čisto nepričakovano dva črna tekača in s tem neodoljivo premoč. To zanimivo končno igro najlaž objavljeno v šahovskem kotičku «Občeslovenskega lovškega lista», št. 52. v legendi: «Beli vleče in v treh minutah matira!» Kakor vsi mojstri, igramo tudi mi pišče touchée, to se pravi, skoraj vsako figuro pošlatmo, predno jo potegnemo. Ko je pa poteza že storjena, pa je nasprotnik ne odobrava, potem se pokaže naše viteštvo v najjasnejši luči. Na zahlevo že tudi ene same stranke, da, celo samo kibica, se poteza razveljavi ali «vzame nazaj». Oj, ti kibici! V gostih gruščih se zbera okrog nas in nas motijo s svojimi naveti. Poslušamo jih iz uljudnosti. Petruška je zadnjič primerjal našo borbo s dvobojem, pri katerem prestrežajo nasprotniki udarce z žilo, mesto z orožjem. Nekateri kibici rišejo. Radi se nam pridružijo in imajo svinčnike že priroste, da skicirajo naše obraze. Bogme, ti ljudje pridejo na svoj račun! Šah je miroljubna zabava, če poznaš že prihodnjih pet, deset ali petnajst potez svojega nasprotnika. Kakor je nekoč Aerenthal trdil: Svetovni mir je zagotovljen za desetletja v naprej! Borza je pri tem seveda ostala medla. Kaj pa pri nas? Na šahovnici? Pri nas je večer nemir. Mi plešemo na vulkanu, z eno nogo v grobu, in nad nami visj na nevladni nitki Damoklejev meč. Doeno, levo, tu, tamkaj, povsodi neznane opasnosti. Vsaka poteza prinese smrt. Tebi ali meni? Zato so naše partije tako zelo napete. Kibici pa ogledujejo v naših obrazih strah, kes, bes, srd, tesnobo... Pet let se že udaja gospod major strastnim premembam te igre. Pred časom je osivel. Jaz pa sedim s pretreseni mi živci, če moj nasprotnik od časa do časa vpraša: «Kdo ima potezo?» Vprašanje, kakor zanjka. Saj odgovori gospod major redno sam nanje. Kratko se do-

takne dvelet, treb figur kakor za poskušnjo, nato skoči njegov junaški konj čez tri ali štiri polja kakor zmaj, in — moja usoda je zapečaten. In da se bori moj nasprotnik s samim kraljem proti celi na novo postavljeni vrsti mojih čet, nikdar vam ne popusti partije, nikdar ne izgubi nade. On veruje

v čudeže. Često dovolj so se tudi že zgodili. Borba s tako filavim nasprotnikom seveda ni lahka. Večina partij konča tako, da gospod major enostavno noče vleči iz šaha. Petruška pravi temu: Večni šah. Na ta način je hrabri Trdobranski rešil že marsikatero situacijo...

Dular & Fabiani veletrgovina z manufakturo.
Zaloga: Skladišče Balkan, Ljubljana.

Jadranska montanska družba
Grzojavi: «Montana». d. z o. z. Telefon št. 9.
Ljubljana, Zvonarska ulica 5 (J)
Prodaja in kupuje Vse vrste kovin, rudnin in kemikalij ter vse industrijske izdelke, spadajoče v rudarsko, železniško in kemijsko stroko. Import. Eksport.

Priporočajo se:

Skladišča: Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d.p.]	Razmnoževalni aparati: [d.p.] Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.
Spedicija: Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d.p.]	M. Schubert, Kongresni trg.
Trgovine: L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15.	Modistka Iva Siler, Kongresni trg 6.
Urerenda Fran, konfekcija, manufaktura na debelo, najnižje cene, Emonška cesta 8.	Kleparstvo: T. Korn, Poljanska cesta 8.
J. Kostevc, manufakturna trgovina, Sv. Petra cesta.	Seliškar Ivan, urar, Ljubljana, Rožna dolina 10. Vsako popravilo izvršujem točno in ceno.
A. Zibert, Prešernova ulica, priporočajo svojo veliko zalogo čevljev.	Brusovnica: Vekoslav Vanino, Stari trg.
I. Fon, specerijska in delikatesna trgovina, Stari trg 6.	Ure, zlatnina in srebrnina, Ivan Pakiž, Stari trg 20.
Matej Orehek, modna trgovina in zaloga čevljev, Kolodvorska ul. 36.	Obleka, perilo, različna drobnarija, Fran Kraškovič, Stari trg št. 22. Nizke cene.
Mehanična delavnica: [d.p.] Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.	Modna trgovina Peter Sterk, Stari trg 18. Nizke cene.
Puškarji: Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.	Trgovina z mešanim blagom J. Lončar, Sv. Petra cesta 36.
Pisalni stroji: [d.p.] Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.	F. Fajdiga sin, zaloga polištra, Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 7. Ustanovljena 1. 1879.
	A. Fuchs, trgovina z zlatnino, srebrnino, urami itd. Selenburgova ulica.

Osnova i poziv

za osnutak društva, za supskripciju dionica i održavanje konstituirajuće glavne skupštine „Dobrovoljačke banke d. d. u Zagrebu“.

Potpisani zaključili su, da osnuju društvo pod nazivom Dobrovoljačka banka dioničarsko društvo u Zagrebu.

I. Svrha je društva, da bude temeljna gospodarska organizacija sviju jugoslavenskih dobrovoljaca, a zasnovana je, da koncentriše sve intelektualne i materijalne snage dobrovoljaca, kako bi time isti mogli doprinostiti sukcesivnom gospodarskom preporodu i razvitku domovine sa stalnom brigom oko poboljšanja materijalnog stanja onih dobrovoljaca, kojim je svetski rat donio bilo telesne bilo materijalne štete, te sa brigom na poticanje, osnutak i finansovanje sviju ekonomskih organizacija dobrovoljaca, koje se prema društvenim pravilima predviđaju.

II. Društvo se osniva na neopredvidjeno vreme, a sedište mu je u Zagrebu.

III. Temeljna glavnica društva iznositi će D 10.000.000 — razdeljena u 100.000 komada dionica po D 100 nominale, koje glase na ime. Predbežno predaje se subskripciji D 2.500.000 ili dionica 25.000 komada po D 100 nominale.

IV. Upisivanje dionica obavljati će se:

Kod Prve Hrvatske štedionice i Srpske banke u Zagrebu te kod sviju njihovih podružnica za upisivače iz Hrvatske i Slavonije, te Istre i Medjumurja.

Kod Srpske centralne banke, kod Hrvatske centralne banke, te kod Muslimanske centralne banke u Sarajevu za upisivače iz Bosne i Hercegovine.

Kod Ljubljanske kreditne banke u Ljubljani i njenih podružnica za upisivače iz Slovenije.

Kod Centralnog kreditnog zavoda kao filijale Srpske banke u Novom Sadu za upisivače iz Bačke i Baranje.

Kod podružnica Jadranske banke u Dalmaciji za upisivače iz Dalmacije i Crne gore.

Kod Dobrovoljačke banke za Banat d. d. u Velikom Bečkereku za upisivače iz Banata.

Kod sviju oblasnih saveza kraljevine SHS.

V. Rok za upisivanje dionica traje od 1. februara do 30. marta 1922.

VI. Prigodom upisa imade se uplatiti najmanje 50 %, nominalne vrijednosti pribrojiv dinara 5 po dionici za pokriće utemeljiteljskih troškova. Ostatak uplaćuje se najkasnije tri mjeseca nakon zaključenog upisivanja i to kod onih zavoda, kod kojih je prvi dio uplaćen bio.

VII. Uplaćena svota prvoga dijela propada u korist „Dobrovoljačkog fonda“ kod Dobrovoljačke banke d. d. u Zagrebu, u koliko druga uplata ne bi uslijedila nakon propisanoga roka i opomene.

VIII. Repartaciju dionica pridržaju si utemeljitelji kao i pravo imenovati prvo ravnateljstvo.

IX. Kroz 30 godina od protokolacije društva unapred mogu biti birani u ravnateljstvo društva principijelno samo dobrovoljci, što je u društvenim pravilima predviđeno.

X. Glavna skupština dioničara održavati će se u Zagrebu na dan 9. aprila 1922. u prostorijama Oblasnog Saveza dobrovoljaca za Hrvatsku i Slavoniju, Kipni trg broj 9. Eventualna promjena prostorija za održanje glavne skupštine javiti će se putem novina, a svi potpisatelji ovoga subskripcionoga arka potvrđuju svojim potpisom, da su na ovu skupštinu pravodobno pozvani bili.

XI. Dnevni red skupštine ustanovljen je u § 154. trg. zakona.

Oblasni Savez dobrovoljaca u: Sarajevu, Zagrebu, Vel. Bečkereku, Splitu, Novom Sadu, Ljubljani. Banka československih legija, Prag. Savez československih legionara, Prag. Mjesna organizacija dobrovoljaca: Split, Benkovac, Obrovac, Kistanje, Knin, Strmica, Kosovo, Drniš, Vodic, Stradin, Imotski, Vrljika, Vrgorac, Zastovac, Metković, Trogir, Sinj, Budva, Grbalj, Krivošije, Divuša, Nova-Gradiška, Koprivnica, Dalj, Vrginmost, Gornji Miholjac, Srb, Divoselo, Zagreb, Osijek, Pakrac, Medak, Bjelovar, Plaški, Čaglj, Crkveni-bok, Požega, Dubica, Krizevac, Ovor, Pčelić, Grubišnopolje, Petrinja, Krnjak, Orahovica, Garuvar, Donji Miholjac, Slatina, Rač, Vojnić, Budinac. Sreznki odbor dobrovoljaca: Sarajevo, Mostar, Sreznka organizacija Bihać. G. dr. Ivo Lipovčak, Zagreb, Vladimir Vasiljević, Zagreb, Ante Jerković, Zagreb, Lovro Hribar, Split, dr. Klement Puharić, Split, Andro Zoković, Split, Vitomir Oreš, Ljubljana, Janko Zukevec, Ljubljana, Fran Petercel, Ljubljana, Ljubomir Gligić, Sarajevo, Nikola Baroš, Sarajevo.

Domače vesti

*** Kralj Aleksander na pokopališču.** Iz Beograda poročajo: V petek popoldne je kralj Aleksander in spremljevalci prvega adjutanta generala Hadžića obiskali novo beograjsko pokopališče, da obišče grobove naših velikih mož, ki nam jih je iztrgala smrt v zadnjem času. Obiskal je grobove vojvode Živojina Mišića, ministrov Milorada Draškovića in Koste Stojanovića, generalov Sturma-Juršića in Rade Božanovića. Pri vsakem grobu se je kralj zadržal dalje časa in prižgal po pravoslavcem običajni vsakemu pokojniku svečo na grobu.

*** Bolezen Ljube Davidovića,** šefa demokratske stranke in bivšega ministrskega predstavnika, se je v zadnjih dneh obrnila toliko na boljše, da upajo zdravniki, da ne bo treba operacije.

*** Prihod novega poljskega poslanika v Beograd.** Prihodnji teden prispe v Beograd novi poljski poslanik na našem dvoru gosp. Osudski. Kakor poročajo, je novi poslanik pooblaščen, započeti pogajanja o trgovinski pogodbi med našo kraljino in Poljsko.

*** Zalna služba božja za narodne mučenike v Sarajevu.** V Sarajevu se je vršil v pravoslavni cerkvi večerj parastos za v Avstriji umorjene Jovanovića, Mišića in Čabrilovića.

*** Spomenik Runjaninu.** V Novem Sadu se je osnoval pripravljalni odbor, ki bo zbiral prispevke, da se postavi v Novem Sadu spomenik komponistu narodne himne «Lepe naše domovine» Runjaninu.

*** Za povratek naših državljanov iz Rusije.** Ministrstvo socialne politike je poslalo na zunanje ministrstvo dopis, v katerem se to naproša, naj to oblasti delegate za mednarodno konferenco v Genovi, da stopijo ti v pogajanja s sovjetskimi zastopniki glede povratka naših državljanov iz Rusije.

*** Umrl je v Trsatu eden najznamenitih arhitektov v Primorju** Franjo Matković. Med drugim je zgradil pošto postojanje, velik kolodvor, carinski urad in skladišča na Reki, kakor tudi narodni kazino na Trsatu. Matković je bil zaveden Jugoslovane.

*** Prva posledica zvižanja tiskarskih strokov v Sarajevu.** Kakor poročajo «Jugoslavenski list», preneha izhajati sarajevski «Narod» kot dnevnik. Članom uredništva so službe že odpovedane. «Narod» je glasilo male politične skupine okoli dr. Nikole Stojanovića.

*** Maša v hrvatskem jeziku se bere danes v zagrebškem «Kolu».**

*** Redukcija državne podpore za ljubljansko gledališče.** Na podlagi nekaterih časopisnih vestí se siri po mestu govorice o redukciji državne podpore za gledališče. Gotovi hujskati že zlorabijo to govorico ter dokazujejo, da hoče «Beograd» Slovence zopet «kulturno udariti». Govorica je povsem neosnovana. Naše Narodno gledališče sploh ne uživa nobene državne podpore iz enostavnega razloga, ker je — državni zavod. Redni proračun gledališča za leto 1921 znaša vsota 4.141.547 kron, za leto 1922 pa je predliminiranih 5.097.564 kron rednih izdatkov (torej za 1.556.017 kron več) h katerim prišlejo še draginske doklade za osebe ter vsota za odkup inventarja v znesku 4.260.000 kron. Vesti o redukciji gledaliških podpor se ne nanašajo na dr. pet poročila s pesnikom V. Nebeskim, pokrajinske zavode.

*** Mučna pogreška.** Pod tem naslovom se je oglašil v petkovem «Slov. Narodu» g. dr. Burian, da popravi pogreško, ki se je pripetila pisarju našega članka o Boženi Nemcovi v neletniški številki «Jutra». Pisec je oslavljal se na starejšo češko verzijo zabeložil, da se je B. Nemcova po smrti prvega svojega moža zopet poročila s pesnikom V. Nebeskim. To verzijo smo, ako se dobro spominjamo, citirali baš te dni tudi v «Prager Presse». G. dr. Burian nam je to pogreško odvisno silno zameril. Vendar se nam zdi, da ni bila tako velika, da ne bi je mogli sami popraviti, ako bi nas bil g. dr. Burian nanjo opozoril.

*** Senzacionalna aretacija v Parizu.** Ministrstvo za zunanje zadeve v Beogradu je dobilo iz Pariza poročilo, da je tamonjska policija aretirala več Srbov zaradi neke večje goljufije, ki so jo izvršili v Parizu. Glavna krivica sta Manir Nikolić in dijak Ostojić. Zanimiva je afera z Manirjem Nikolićem. Njega je pred nekaj meseci poslalo ministrstvo za zunanje zadeve v Pariz in ga prišlo našemu pariškemu poslanstvu z nalogo, da v francoskem časopisju zastopa naše interese. V pariškem poslanstvu je bil Nikolić referent za tisk. Detalji o izvršeni goljufiji še niso znani, vendar je ministrstvo za zunanje zadeve čim je prišlo pariško poročilo, takoj odpustilo Nikolića iz službe.

*** Preskuševanje in nadzorovanje parnih kotlov** spada od dne 1. februarja naprej v delokrog obrtnih nadzornikov. V misli naredbi ministra za socialno politiko ostanejo od izenačenja v poselnih pokrajinih še v veljavi dosegljivi takozvani zakonski predpisi.

*** Občine Grabe, Vratja vas in Vratji vrh** je ministrstvo za notranje zadeve izločilo iz političnega okraja mariborskega ter jih dodelilo političnemu okraju Ljutomer. Politična občina Lokavci iz naši državi prisojenega radgonskega okraja pa se stalno dodeli političnemu okraju Maribor.

*** Zaradi pomanjkanja droblja** je odredila finančna delegacija v Zagrebu, da mora tamonjska državna blagajna poslati davkarjem zadostno količino kovanega novca po 5 in 10 par.

*** Nagrade za ubite volkove.** Pokrajinska uprava za Slovenijo izplačuje za vsakega ujetega ali ubitega doraslega volka 1500 kron, za mladice iz gnezla pa po 300 kron nagrade. Za volka, ujetega ali ubitega med gonjo se plača le 1000 kron. Vsakega ujetega volka je ubiti, ubitemu pa pri županstvu iztekniti jezik. Da je bil volk res ujet ali ubit v območju pokrajinske uprave za Slovenijo, mora potrditi županstvo na pristojno politično oblast.

*** Sprejem v signalno službo.** Uprava državnih železnic v Subotici sprejme več poduradniških pripravnikov v signalno službo. Posilili morajo poleg drugega dokazati, da so izvršili 4 razrede srednje tehnike ali obrtne šole. Natančnejša navodila dajejo inspektorati državnih železnic.

*** Mestna zastavljavnica v Ljubljani** ima tomesno dražbo junija 1921 v stavljenih predmetov dne 9. februarja popoldne.

*** Matura na tehniški srednji šoli v Ljubljani.** Na oddelku: Višja stavbna šola, ki zaključuje šolsko leto z zimskim semestrom, se vrše zrelostni izpiti meseca februarja in marca. Dne 4. februarja se prične pismene in stavbne naloge, ustni zrelostni izpiti pa so določeni na dan 4. marca.

*** Kriminalni oddelček mariborske policije** za zadeve pospeševanja draginje je danes začel preiskavo proti nekemu mesarju, ki je nakupil 670 kg svinjskega mesa in veržil z njim. Mesar se izroči sodišču.

*** Trgovski gremij v Gornji Radgoni.** Dne 14. februarja bo v Gornji Radgoni sestanek trgovcev, ki bodo ustanovili trgovski gremij najbrž za ves ljubotomski politični okraj.

*** Društvo jugosl. akad. v Mariboru** poziva vse člane, da do dne 10. februarja vložijo prošnje za enkratno podporo. V prošnji je treba navesti vse podpore in eventualne ugodnosti, ki jih člani uživajo v akad. menzah, akad. domih in slično. Služatelj ljubljanske univerze naj navede koliko plačajo v menzi. Priložiti je tudi ubožno izpričevalo. Prošnje je poslati na naslov D. J. A. v Mariboru (v roke t.č. preds. Brolihu). — Odbor.

*** Zveza šoferjev Slovenije** ima svoj ustanovni občni zbor dne 11. februarja 1922 v restavraciji «Zlatorog». Gospodskulica ob 19.30. K obilni udeležbi vabi pripravljalni odbor.

*** Češki dečji dom v Cirkvenici.** Ravnateljica sirotišnice v Brnu ga. M. Steykalova je začela med Celi obišno nabiralno akcijo, s katero pomočjo naj bi se zgradila v Cirkvenici za češke otroke dva doma. Manjši bo namenjen otrokom z ranami, večji pa deci brez ran.

*** Za popravo ulic** je sklenil zagrebški občinski odbor votirati 30 milijonov K.

*** Zanimiv incident.** Sarajevska poštna direkcija je ustavila v petek pokrajinski upravi v Sarajevu ves notranji telefonski promet, tako da ni ves dan bilo mogoče interno govoriti. Popolne je pokrajinska uprava imela svojo sejo, kako odgovoriti, kajti poštna direkcija je bila prisiljena na ta korak, ker je pokrajinska uprava dolguje na telefonskih pristojbinah nad enajst milijonov kron, za katere pa pokrajinska uprava nima pokritja.

*** Dolarski tatovi pred sodiščem.** V ponedeljek ob 9. uri se začne pred senatom deželnega sodišča v Ljubljani razprava proti poštnim uradnikom, ki so zapleteni v tatvino dolarjev na pošti. Vstop v dvorano je dovoljen le proti vstopnicam, ki se bodo odlašale na sodišču v ponedeljek od osmih naprej.

*** Pod vplivom alkohola.** Remie Franc, posestnik sin iz Obsji pri Ljubljani, je šel v gostilno p. d. Zove v Srebrih. Kmalu za njim je prišel Ivan Plevnik, delavec iz Šmartna, ki je bil že zelo vinjen ter je brez vsakega poudara ustrelil Remie v levo nogo. Remie so prepečali v bolnico.

*** Nesreča z vojaško puško.** V sredo pred praznikom je bil v Loškem potoku sejem, katerega je posetil tudi 11letni Ludvik Košmerlj. Ko je Košmerlj prišel zvečer domu, je prinesel s seboj vojaško puško, katero je začel doma takoj razstavljati, kako se meri, sproži ito. Naenkrat pa se je puška res sprožila in kroga je zalela 21letnega brata Franceta v levo roko, odkoder mu je šla v rebra in obdela v životu. Nevarno ranjenega so odpeljali v bolnico. Kje je dobil Ludvik puško, noče povedati.

*** Ako se otrok odda v varstvo.** Matija Gracija, žena delavca južne železnice v Borovnici, je odšla po opravku v Ljubljano. Zato je oddala svojo enoletno hčer v varstvo neki sosedu. Ko se je zvečer vrnila domu, se ji je zdelo čudno, zakaj da otrok venomer boče. Pri natančnejšem ogledovanju pa je nesrečna mati opazila, da je otrok po zadnjem delu vesa opečen. Materi končno ni preostajalo druge, kakor da je oddala otroka v bolnico.

*** Okraden šofer.** V Vilfanovi gostilni na Ježici so šoferju Prošku ukradli kožuh vreden 2000 kron.

*** Tihotapci tobaka** so zalotili v večji družbi v Vinkovcih. Družba je imela moderne stroje za odpošiljanje tobaka in cigaret. Tudi si je preskrbel ponarejen žig «Bosansko-hercegovačke duhanske uprave v Sarajevu».

*** Ubil razbojnik.** V Drenjanskem Slatiniku je vlomil v trgovino Seiler Gjuro Radaković ter pobegnil. Orožnikom se je posrečilo, da so ga aretirali na postaji v Našicah. Ko so ga gnali naokoli gozdove, se jim je Radaković nenadoma odtrgal in zbežal. Ker na njihov klic ni obstal, so ustrelili nanj in ga smrtno zadeli.

*** Zeparji v zagrebški davkarji.** Zeparji posebno ljubijo Zagreb. Nevarni so ti zlati v električni železnici na trgu in na kolodvorih. Zadnje dneve so se pojavili tudi v davkarji, kjer so se ljudje drenjali s plačevanjem davka. Enemu so odnesli listino z večjim zneskom denarja ter blokom kopalnih kart, drugemu so zamenjali star klubok za novega. Zeparji so svoj posel opravljali v pričo policije, ki je delala red.

*** Vsiel zaljubljenosti pobegnil od vojakov.** Pred sarajevskim vojnim sodiščem se je zagovarjal redov Elvanl Prince, ker je pobegnil od vojakov in izvršil več tatvin na škodo države in svojih tovarštev. Prince je pred sodiščem izjavil, da je pobegnil od vojakov vsled svoje ljubice, ki ga je v pisih rotila, naj se vrne, ker da brez nje ne more živeti. Celo preti da mu je, da ga zapusti, ako se ne vrne. Brez denarja in brez dokumentov ni mogel domu. Mučila ga je tudi misel, kako naj se zagovarja pred vojnim sodiščem kot begunec in tat. Tako je kolebal iz dneva v dan, dokler se ni podal v Bištrih pri Sarajevu v tunel, kjer se je hotel vreči pod vlak. Tam ga je prišla policijska patrulja in ga izročila njegovi komandi. Ko je njegova ljubica v Ljubljani doznala, da je njen fant v zaporu, mu je pisala, da mu ostane zvesta do groba in da ju ne more ločiti niti zapor...

*** Nezgode.** Ogrja Marija, soproga finančnega komisarja, je šla na trg. Na potu pa je padla in si zlomila levo roko. — Marija Sornak, ddnarica, stanujoča Reber 5, je šla k maši v stolnico. Ravno pred cerkvijo pa ji je spodrsnilo, da je padla in si zlomila desno roko. — Jug Ludvik, nadsprednik južne železnice je doma v Jenkovi ulici pred hišo padel in si zlomil levo nogo. — Črček Albin, dijak je telovadil na drogu. Sošolec Smolej pa ga je po naključju sunil, da je padel z droga in si zlomil levo roko. — Martinu Severju, delovodji južne železnice je pri delu priletel košček premoga v desno oko in ga ranil.

*** Sarajevska policijska kronika.** V preteklem letu se je izvršilo v Sarajevu 11 »ločinov perversnosti in 8 ločinov posiljenja. Stevilo teh zločinov je v primeri z letom 1920 močno naraslo. Ravno tako je naraslo število zločinov zamoritve ploda lanskega leta na 8 slučajev. Minulo leto se ni izvršil noben slučaj javnega nasilja, dočim jih je bilo leta 1920 17. Stevilo tatvin je padlo od 1136 v leto 1920 na 635. Zato pa je naraslo število goljufij od 68 v leto 1920 na 110 v leto 1921. Rizen tega se je pojavil v Sarajevu doslej tam neznan zločin poverbe. Prijavljenih je bila lanj 35 slučajev, dočim ni v letih 1919 in 1920 zabeležen niti eden slučaj. Stevilo malih prestopkov je znatno padlo, le število njancev se je povečalo, kar dokazuje la se ne popiva samo — v Ljubljani.

*** Tatvina v kupeju.** Med vožnjo na železnici med Mostarjem in Sarajevom je bila trgovskemu pomočniku Radetu Susi ukradena listnica z 12.000 kronami. Saša navaja, da sta ga najbrže okradla dva fanta, ki sta sešla poleg njega, ko je spal. Ukraden denar je last trgovca B. Z. v Sarajevu.

Sokolski vestnik

Občni zbor Sokola I. v Ljubljani se je vršil pretečeno nedeljo in je pokazal na zorno sliko vsestranskega društvenega delovanja. Sokol I. je lahko ponosen na svoje delovanje in na dosežene prekrasne uspehe, tako v moralnem, kakor v gmetnem oziru. Delo v telovadnici in delo pri ureditvi trga Tabor v silajno javno sokolsko telovadnico sta jasen dokaz brezprimerne požrtvovalnosti, vztrajnosti in trdnosti, disciplinirane volje, ki so plod prave sokolske vzgoje. — Izdatki za ureditev trga Tabor so znašali preko 2 milijona kron, od tega je do danes pokrilo vse razen 300.000 kron. Naloga novega odbora bo, da pokrije ta dolg še v letu 1922. Proračun za tekoče leto izkazuje 400.000 K izdatkov in nekaj nad to vsoto dohodkov. — Pri volitvah so bili izvoljeni: dr. Pestotnik (starosta), Drmeč (prvi nam. starosta), Selkova (druga nam. starosta), Miklavc Zane (načelnik), Cigojleva (načelnica); odborniki: Tratar, Turk R., Lunder, Gorjanc, Drenik, Zupančič, Azman, Završnik, Pleterski. Toni I., Vrečar, Sirkov, Lozej, Moharjeva, Novohradski, Potnikova, Kamenšek, Elberger. — Namestniki odbornikov: Vrtičnik, Urban, Gabrijelič, Smekar, Cerne E., Menčinger, Rajner, Klemenčičeva. Predsedniki odsekov: Dermelj (zabavni), dr. Pestotnik (prosvetni), Span (pevski), Sirkov (orkestralni), Prosenec-Drenik (mladinski), Selkova (ženski krožek).

Celjsko sokolsko okrožje ima svoj občni zbor v Celju danes dne 5. t. m. določne ob priliki sestanka društvenih načelnikov.

Seja za konstituiranje Statističnega odseka «Ljubljanskega Sokola» se vrši v ponedeljek dne 6. t. m. ob pol 18. uri v odborovi sobi. Vabilo se k tej seji vsi dosedanjí člani Statističnega odseka, kakor tudi vsi oni člani «Ljubljanskega Sokola», ki so voljni sodelovati v tem odseku. — Zdravo!

«NOVI ČAS» IN KONEC MEZDNEGA GIBANJA V ŠENJANSKEM PREMGOVNIKU V KRMELJU.

Dne 30. in 31. januarja so se vršila pri pokrajinski upravi pod vodstvom rudarskega glavarja inž. Strgarja mezdna pogajanja z namenom, da končnoveljavno reši mezdni spor med podjetnikom in delavci Šentjanskega premogovnika. V to svrhu od ministrstva za šume in rudnike določena komisija je povabila g. Jakila, kot lastnika premogovnika in pa krajevni delavski odbor v Krmelju, da obrazložita pred komisijo svoje stališče. Niso pa bili vabljeni zastopniki JSZ, ker se sploh ni vabilo nobene organizacije. Zastopniki JSZ so se sicer pogajali vključ temu udeležili — niso pa s svojo prisotnostjo popolnoma nič pripomogli, da je prišlo do sporazuma. Iz poročila, ki ga je prinesel «Novi čas» je razvidno, da so koncem pogajanj ostali zastopniki JSZ skoro ravno tako malo informirani o poteku in o glavnih fazah meznega gibanja v Krmelju, kot v začetku pogajanj. Razumljivo je sicer, da zastopniki, ki razmer v imenovanem premogovniku sploh ne poznajo in tudi niso imeli prilike, se natančneje o zadevi interesirati pri pogajanjih, kjer se gre za točne predloge in razloge začetkom in koncem razprave ne vedo, zakaj se gre, nerazumljivo pa je njih domisljivost, da so igrali vodilno ulogo in da imajo delavci edino njim zahvaliti tudi za delni uspeh, katerega so dosegli.

Glasom mezdne pogodbe, katere je bilo sklenjena med g. Jaklom in njegovimi delavci dne 25. januarja 1921., se je zadnjim priznalo prilično iste minimalne plače, draginske in rodbinske doklade kot delavcem pri Trboveljski premogokopni družbi z izrecno določbo, da dobivajo delavci živila iz konzuma — na katerega pa niso vezani — po dnevni ceni, ne pa po nižnji ceni, kot so jih prejeli pred pogodbo. G. Jakil je meseca junija res znižal prilično za 50 odstotkov doklade, je pa kasneje oddajal iz konzuma potrebna živila po nižnji ceni. — Delavci so na ta način dobili v drugi obliki nekaj nazaj, niso pa vključ temu še dosegli onih prejemkov, katere so imeli meseca januarja preteklega leta. Ker so se tekom leta življenjske potrebe izdatno povečale, so delavci z gotovo upravičenostjo zahtevali, da se jim prizna vsaj

one prejemke, katere so že dobivali. — Ko so vsa tozadevna posredovanja pri premogovniku ostala brezuspešna, je končno ministrstvo za šume in rudnike imenovalo komisijo z dalekosežnimi pravici, da reši mezdni spor. Pogajanja so bila završena z doseženim sporazumom obeh strank, po katerem plačuje g. Jakil svojim delavcem v skupnem znesku približno iste prejemke, kot jih je plačeval meseca januarja 1921., vendar s to razliko, da so ostale v veljavi znižane rodbinske in draginske doklade, da pa dobivajo delavci v dosegu višine prejemkov iz januarja 1921. višje minimalne in akordne plače. Minimalne plače so povišali pri vseh kategorijah delavstva za 20 kron za storjeni štiht in vse akordne postavke pa za 30 odstotkov.

Zabave

S. K. «HERMES» V SP. ŠISKI ima svoj družinski večer dne 11. februarja 1922 ob 8. uri zvečer v salonu pri g. Stepiću v Sp. Šiski. Spored: Igra «Trije tički». Zive alike iz športnega življenja, kmečni nastopi itd. Pridite vsi, ki čutite z nami. — Odbor.

«PLESNI VEČER». Podoficirski zbor garnizije v Ljubljani priredi dne 18. februarja 1922 v veliki dvorani hotela «Union», vseh stranskih prostorih, kakor tudi v restavraciji istega hotela «Plesni večer» pod pokroviteljstvom komandanta Dravske divizijske oblasti počasnega adjutanta Nj. V. kralja generala gospoda Djuro Dokića. Svira godba Dravske divizijske oblasti pod osebnim vodstvom kapelnika g. dr. Cerina, Vstopnina 10 Din za osebo. Čisti dobiček je namenjen podporam včlanjenim. Vstop dovoljen samo proti vabilu.

Marionetno gledališče v Mariboru. Danes, v nedeljo dne 5. t. m., se odprli ob pol 18. v Narodnem domu marionetno gledališče sokolskega naraščaja s predstavo «Obuti maček».

V Stični ponovi v nedeljo dne 5. februarja ob 15. uri šolska mladina s pomočjo diletantov Gerhard Hauptmanov dramatični poema «Hanice pot v nebesa».

Glavni urednik Vit. F. Jelenc. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».

Vremensko poročilo

Ljubljana, 4. februarja 1922

Ljubljana 308 m n.d. morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblatno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	720 8	14	jug. vzh.	obično	—
Ljubljana .	14.	720 4	47	jug	—	—
Ljubljana .	21.	721 1	83	jug. zap.	pol obl.	—
Zagreb .	7.	731 2	40	zadap	—	10
Beograd .	7.	749 8	40	jug. vzh.	—	—
Budaj .	7.	713 3	60	zadap	—	70
Praga .	7.	—	—	—	—	—
Inowost .	7.	746 7	20	brezvetera	več obl.	120

Opomba: V Ljubljani se barometer polagoma dviga, temperatura višja. Solnce vzhaja ob 7:22, zahaja ob 17:08.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi 1 Din, vsaki nedeljni 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglaš, dopisovanje, ne sme biti do 20 besedi 1 Din, vsaki nedeljni 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi s znaki.) Ne vprašate se odgovorja la, ako je vprašanje priloženo znaka se odgovor.

Službe

Trgovski pomočnik

(poslovodja) ali trgovsko nabavljatelj, se sprejme na deželi Naslov pov. upra «Jutra». 270

Trgovskega sotrudaika

starejši moč, za vodstvo večje trgovine z mešaním blagom dovolj izvržbenega samo prvo vrstno moč, sprejme trvdka Norb. Zanier & s n Sv. Peter v Savinski dolini. 281

Prodaj

Nekaj vagonov

ladkega, gorskega, stisnjega sena ima v prodaji Ludvik Modic, Biška polica pri Rakeku. Isti-tam se prodajata tudi dva zelo dolga, cisto-krvna istrijanska braka in eu pes čuvaj. 222

Trije psi in ena pata,

volje pasme, se pro ajo. Kožem, fotograf, Litija. 283

Meyerjev

konversijski lokstkon, dobro ohranjen, se prod. Vpraša se v upravi «Jutra» pod «Leksikon». 284

Več dobro ohranjeno

obleke, čevlje, lepa vimska s knja, nov visjev kostum se prod. pri Krejli. Poljan-ska cesta 18, prtiljeje, levo. 280

Nepremičnine

Krasna vila 219

obsežnim angleškim parkom v idilično lenem slovenskem trgu, ob železnici ki postaji, sedanjí člani Statističnega odseka, kakor tudi vsi oni člani «Ljubljanskega Sokola», ki so voljni sodelovati v tem odseku. — Zdravo!

Stanovanja

Sobo 136e

mlajši gospod pri boljši rodbini, z električno razsvetljavo, po možnosti z uporabo kopalnice, ima dovol enje stanovanjske a urada. Cenjene ponudbe na upravo «Jutra» pod «Boljsa rodbina». 295

Stanovanje. 291

Sobo in kuhinjo dobi tisti, ki kupi obenem tudi pohištvo. Resne ponudbe pod «Sredin mesta» na upravo «Jutra».

Dopisovanje

Mlad gospod,

Primorec, veselega značaja, poln idealov, se želi v svrhu dopisovanja, event. pozneje zentive seznaniti z gospodstvom v starosti od 16 do 22 let. Prednost imajo gospodstvom z neomadeževano preteklostjo, niso pa tudi druge izključene. — Ponudbe pod «Dob o srce» na upravnistvo «Jutra». 237

Zamenja se stanovanje

zračno, svetlo, z električno lučjo, na cesti, obstoječe iz dveh sob in kuhinje, z drema ali tremi sobami in kuhinjo, če mogoče v sredini mesta. Istotam se sprejme več gospodstvom ali gospodici na domačo meščansko hrano.

Naslov pov. je prijaznosti uprava «Jutra». Prešernova ulica 54. 21/a

Razp

Rok za vlaganje

ponudb za restavracijo in kavarno Zdravski dom in Bledu se podaljša do včetega 28. svečana t. l. Poroci so na upravo «Jutra» pod «Priitika».

razvidni pri županstvu na Bledu. 266

Redka prilika

za one, ki od svojega kapitala nimajo drugo kot gule obresti. Vi si lahko hranjeni kapital pouvojte, in vrhu tega dobivate zanj še lene obresti, če pisate takoj na Veko lav Giulianti, Trbovlje I, poštni predal 14 za potrebne informacije katere boste takoj dobili. 285

Françoise 287

cherche une chambre, meublee ou non dans famille distinguée Ecrire sous «Françoise» au journal.

Akademik,

ki ima globoko duševnost, ljubi lepe umetnosti, želi intimitno zveze v rekano, mlado in naboženo gospodstvo. Ponudbe pod «Mlada pota» — v popolni diskretnosti na upravo «Jutra». 296

Fin, akademično izobražen gospod,

izbornu situiran, umetniško navdahan, v 30. letih — išče znanja z elega tuo gospodstvom v starosti od 17 do 21 let, z ljubim običajem, lepo postavo in veselo naravo. Pod: «Euk at v maju . . . » na upravo «Jutra». 297

V lesni stroki

teoretično in praktično popolnoma izvržben uradnik, z dobri referencami, zvečami v Srbiji, pri v likem teograj-skem podjetju samosto na delujo, vseh pisarskih del več, išče s 1. marcem mesto v Sloveniji kot poslovodja. Eventualna pojasnila zahtevati pod «Voslovodja» na upravo «Jutra». 289

Privatno hrano 17/a

išče gospod. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Hrana».

CLAUDE FARRÈRE:

Morski ropar

(Le Flibustier des Mers.)

Roman.

Izveček iz originalnih aktov pisarne Kraljevega sodnega zbora admirala Francije, pri posebnem oddeljenju na otoku Tortugi.

Izveček iz spisov in obsodb proti piratom, ki so bili na «Lepi podlasi», zajeti od kraljevskega brodograditelja, da so z orožjem v roki napadali in opleničili celo vrsto trgovskih ladij, pobili njih moštvo in si prilastili njih blago itd. itd., vse to proti vsaki pravici in kljubuje posebnim ukazom našega Gospodarja Kralja, ter Kroni in Njenemu ugledu.

«Kar se tiče plemenitega gospoda Tomaža Trubleta Jagnje, morskega roparja in veleizdajnika:

V imenu Njegovega Najboljkrščanskega Veličanstva Ludvika, Kralja Francije in Navare, se glasi sodba proti imenovanemu Tomažu Trubletu, od podpisanega sodnega dvora javno izrečena, kakor sledi:

«Ti, Tomaž Trublet, imenovan Jagnje, pojdeš odtod na kraj, odkoder si prišel, in tam te obesimo za vrat do smrti.

Bog se naj v neizmerni prizanesljivosti usmili tvoje duše.

Kar se tiče ženske Juane, morske roparice in morilke:

96

V imenu Njegovega Najboljkrščanskega Veličanstva Kralja Ludvika, Kralja Francije in Navare, se glasi sodba proti imenovani morilki Juani, od podpisanega sodnega zbora javno izrečena, kakor sledi:

«Ti Juana pojdeš odtod na kraj, odkoder si prišla, in tam te obesijo za vrat do smrti...»

Opomba ob robu akta.

«Ker je obsojenka Juana zaprosila za pomoč babice, ki bi naj ugotovila njeno nosečnost, in je takšen ukaz bil dan gospej Mariji Ivanki Beacktovi, izprašani babici, in ker je imenovana potem pod prisego potrdila in ponovila, da je obsojenka zares nekako v tretjem mesecu nosečnosti, ukazuje potemtakem sodni zbor, da se usmrčenje odloži.

Izvršeno pa bo pozneje, ko bo dete že rojeno in potem odstavljeno, s pridržkom pomiloščenja s strani Njegovega Veličanstva kralja.»

2

Vključ solnčnim žarkom, ki ga slepe, ker jih ni več vajen, in vključ temu, da je uklenjen v težke verige, stopa Tomaž izpred hiše gospoda Trebaba-a s trdnim in ponosnim korakom. Kaplan ga drži pod roko, kakor je predpis, — bil je domači kaplan samega gospoda de Cussitarna —, vendar pa kaplanu ni treba, da podpira teza v življenju in smrti enako ravnodušnega, zmago-

vito ravnodušnega ubogega grešnika. Sodruga se zgrinja ob ulici z vseh strani. Popreje je še tako spoštljivo pogledovala na slavnega junaka, sedaj pa je pripravljena, da bi ga tudi zasmehovala in obmetavala s psokami. Toda tudi ta sodrga molči v svoji strahopetnosti in podlosti, pri pogledu na tolikšni vzvišeni obup, ki je sličen veličanstvenemu triumfu.

Tako koraka Tomaž Trublet, plemeniti gospod Jagnje, kraljev plemič in pomorski pustolovec, svojo zadnjo pot. Kdor ga vidi v tej poslednji uri, se ne spomni, da bi bil videl tega junaka kdaj mirnejšega in bolj ravnodušnega, bolj odločnega, niti ne takrat, ko je po dobljeni zmagi stopal z ladjo na kopno, da zasadi sidro veselja pred pragom prve oštarije.

Stoindvajset lokostrelcev stoji v špalirju. Drugih štirideset obdaja obsojenca. Dvajset hlapcev s sabljami in puškami spremlja kraljevske komisarje, ki korakajo na čelu spreveda. Osem ječarjev s pištolami in kratkimi širokimi meči spremlja krvnika, ki koraka nazadnje. Osem vojakov s sabljami stopa ob zastavonoši, ki visoko dviga sodno zastavo. Vse skupaj je pravcat vojni pohod. Tako je ukazal svetnik Goet-Quintin, civilni in kriminalni višji sodnik, ker se je bal kakšnega nepričakovane upora ali kakšne zarote obsojenčevih prijateljev, ki bi morda nameravali iztrgati ga rokam posvetne pravice. Dvesto oboroženih

vojakov, ta straža pač ni preveč številna, kjer gre za Tomaža Trubleta!

Razen tega koraka še dvajset bosih menihov, z vrvo okrog vratu, z bakljami v rokah, mračno kuto spokornencev potegnjeno v čelo. Zateglo pojejo pogrebne popevke. Tudi to je bil ukazal sodni svetovalec Goet-Quintin, v namenu, da priredi usmrčenje čim bolj svečano in je tako predložil ljudstvu v dober in svarilen vzgled, ki naj vsej Flibustiji in vsakemu njenemu članu in prijatelju globoko v srce vsadi primerno spoštovanje do kralja in njegovih oblastnih. Za to ceno bo še-le mogoče utrčiti v vsi Zapadni Indiji potrebni in toliko željeni mir, s katerim je Njegovo Veličanstvo hotelo osrečiti ves svet.

Med vsemi temi torej koraka daritveno jagnje, Tomaž Trublet Jagnje, na morišče. Kaplan, ki ga podpira, se trudi, da bi ga opominjal s pridigarsko sladkostjo in dolgočasnostjo, in mu svetuje, naj umre krščanske spokorniške smrti, ki bo z božjo pomočjo oprala tudi najbolj trdovratnega grešnika, ter mu pomaga, da se v najkrajšem času zmuzne iz vic in še izpod vislice zleti kar naravnost v sveta nebesa.

Tomaž ugledno posluša dobrega pastirja, pa vključ temu živalno pogleduje z očmi okrog sebe, kakor človek, ki se zaveda, da poslednjikrat gleda svojo okolico. Ko mu sedaj spovednik navdušeno slika vse one sladkosti, ki čakajo izvoljenca, spozna Tomaž, ki pogleduje nepre-

stano na levo in desno, da koraka baš mimo oštarije «Pri plesočih želvi», kjer je on, Tomaž, še pred kratkim okušal tako posvetne užitke. Oštir pa, dober človek, je svojemu nekdanjemu gostu in pivskemu bratu nalil poln vrč rdečega vina ter mu ga hotel prinesiti. Toda bodisi iz pretirane strogosti ali zakrknjenosti, ali iz pretiranega strahu, skratka, straža mu tega ni dovolila in Tomaž je prišel ob svoje vino. To ga je lutilo, kajti bil je jezen.

«Sinko moj,» sladko golči kaplan, «tudi to posveti svojemu Gospodu, računaj ti bo v dobro!»

Pri tem oprime za Tomaževo desnico, in Tomaž zares požre svojo nevoljo.

«Pa bodi, kakor pravite, oče moj, ko že hočete tako,» pravi za nekaj časa. In nekoliko glasneje sanja potem pred se v samogovoru:

Pa je tudi res, da raje trpim s svojo jezo še nekaj časa, kajti nebeško vince bo gotovo šlo mnogo bolj v slast, ko ono od «Plesoče želve»...

Spovednik ni pazil na njegove besede, zato golči sedaj dalje:

«Sinko moj, baš si odpustil tem lokostrelcem, ki ti niso privoščili požirka. Bogu hvala, da ti je izkazal milost in ti dal možnost odpustitja. Sedaj pa povej, ali odpustiš vsem svojim sovražnikom, vsem brez izjeme, vsako krivico, ki so ti jo izkazali?»

(Dalje prihodnjik.)

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Št. itarjeva ulica št. 2

250 59

Podružnice v Splitu,

Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru,

Ptuju in Brežicah.

Delniška glavnica

K 50.000.000.—

Rezerve okrog K 45.000.000.—

Se priporoča za vse v njeno stroko spadajoče posle.

Prodaja srečke razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje

vsakovrstne kredite.

Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509.

Brzjava mi naslov: Banka Ljubljana.

Telefon št. 261 in 413.

Zaloga klavirjev in pianinov

na najboljših tovarih Bösendorfer, Czajka, Erbar, Hösl, Schwegelhofer, Original Singl itd. Tudi na obroke.

JERICA HUBAD, roj. DOLENC, LJUBLJANA, Mišerjeva ulica 5.

Trgovci!

Obrtniki!

„TRIGLAV“

Centrala: DRESDEN A., d. z o. z. Podružnica: HAMBURG, Zinzendorfstrasse 2b. Stev. telefonov: 17.115 Alster 1119

Brzjavi: TRIGLAV — DRESDEN — HAMBURG.

Uvaja:

Industrijske izdelke vseh vrst, železnice, kemikalije, droge, sol itd.

Izvaža:

Živo in zaklano živino, deželne pridelke vseh vrst.

275

Vinotoč.

Prilastno dalmatinsko vino lastnega pridelka, na drobno v zaprtih steklenicah liter 28 kron na debelo liter 22 kron. MATEJ LANBAŠA, Spodnja Šiška 35 pri Dolfu nasproti cerkve. 286

„TRIBUNA“

tovarna dvokoles in otroških vozičkov Najcenejša dvokolesa in otroški vozički raznih modelov. Sprejemo se tudi dvokolesa in otroški vozički v polno preno, emajliranje z ognjem in poniklanje. Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

L. Mikuš

Ljubljana

Mestni trg 15

izdelovatelj dežnikov Na drobno! Na debelo!

Zaloga sprehajalnih palic. 2107 Popravila točno in solidno!

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinjših nudi vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov Franc Cerar v Slobu pošta in želez. postaja Domžale pri Ljubljani. V popravila prevzema tudi vsa tozadevna dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema v a naročila in moder niziranje tvarka Kovačević i Tržan v Prešernovi ulici št. 5, kjer se sprejema 2006 v sredo in v soboto.

Gradbeno podjetje

ing. Dukić in drug

Ljubljana, Resljeva cesta 9.

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Samostojen korespondent

za slovenščino z večletno prakso, se išče za takojšnji ali poznejši nastop. Prednost imajo oni, ki so večji v knjigovodstvu in obvladajo srbo-hrvaščino. Ponudbe s prepisom spriceval ter navedbo referenc na

Parno veležganjarno Robert Diehl, Celje (Slovenija)

Vžigalice

znamke „MIKADO“, brez žvepla in fosforja, na vsaki podlagi se vžigajoče, v papirnatih ovojkah izdeluje

tovarna vžigalic in kemikali

družba z o. z. RUSE pri MARIBORU.

Telefon interurban: 188.

Brzjavi: Vžigalice

Banka v Mariboru išče perfektno slovensko-nemško

korespondentinjo

z bančno ali trgovsko prakso. Reflektira se le na samostojno moč, ki obvlada strojepisje in stenografijo. Obširne ponudbe pod „Velebanka“ na upravnistvo „Jutra“.

283

== Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji ==

R. RANZINGER

Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga: južne železnice. Brzovozni in tovarni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzjavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

JUGOSLOVANSKA UNION-BANKA

preje MARIBORSKA ESKOMPTNA BANKA

Ustanovljena leta 1872

Ustanovljena leta 1872

Beograd, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Velikovec
Ekspozitura v Škofji Loki.

Akcijski kapital K 30.000.000

Rezerve K 16.000.000

Izvršuje vse bančne posle
== najkulantneje ==